

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Katedra občanského práva

Právní moc a vykonatelnost rozhodnutí

Diplomová práce

Ján Pajor

Vedoucí diplomové práce:

Prof. JUDr. František Zoulík, CSc.

Praha, srpen 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně a že jsem v ní vyznačil všechny prameny, z nichž jsem čerpal, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Praze 15.8.2009

Ján Pajor

Poděkování

Děkuji panu prof. JUDr. Františku Zoulíkovi, CSc., za vstřícnost a pomoc při zpracování.

V Praze 15.8.2009

Ján Pajor

Obsah

Obsah	4
Úvod	6
1. Civilní proces a soudní rozhodnutí.....	8
1.1 <i>Pojem a účel civilního procesu.....</i>	8
1.2 <i>Soudní rozhodnutí a jeho účinky.....</i>	9
2. Právní moc rozhodnutí.....	11
2.1 <i>Podstata a účel institutu .....</i>	11
2.2 <i>Procesní teorie právní moci.....</i>	13
2.3 <i>Formální právní moc (konečnost rozhodnutí) .....</i>	14
2.3.1 <i>Moment nabytí právní moci.....</i>	17
2.4 <i>Materiální právní moc .....</i>	19
2.4.1 <i>Nezměnitelnost rozhodnutí .....</i>	20
2.4.2 <i>Závaznost rozhodnutí .....</i>	25
3. Meze právní moci.....	29
3.1 <i>Objektivní meze právní moci.....</i>	29
3.1.1 <i>Předmět řízení a problematika související .....</i>	30
3.1.2 <i>Předmět právní moci .....</i>	35
3.2 <i>Subjektivní meze právní moci .....</i>	37
3.2.1 <i>Právní moc inter partes .....</i>	37
3.2.2 <i>Rozšíření účinků právní moci .....</i>	38
3.3 <i>Časové meze právní moci .....</i>	41
3.3.1 <i>Rozhodný okamžik .....</i>	41
3.3.2 <i>Význam časových mezí právní moci .....</i>	42
4. Vykonatelnost rozhodnutí.....	46
4.1 <i>Pojem a význam institutu .....</i>	46
4.2 <i>Způsoby vykonatelnosti.....</i>	48
4.3 <i>Formální vykonatelnost .....</i>	50
4.3.1 <i>Moment nabytí vykonatelnosti.....</i>	51
4.4 <i>Materiální vykonatelnost .....</i>	56
4.5 <i>Předběžná vykonatelnost .....</i>	57
4.5.1 <i>Obligatoční předběžná vykonatelnost .....</i>	58
4.5.2 <i>Fakultativní předběžná vykonatelnost.....</i>	60
4.6 <i>Odklad vykonatelnosti .....</i>	60
4.6.1 <i>Jednotlivé případy odkladu vykonatelnosti .....</i>	61
5. Vliv opravných prostředků na právní moc a vykonatelnost	64
5.1 <i>Odvolání a suspenzivní účinek.....</i>	64
5.1.1 <i>Rozsah suspenzivního účinku .....</i>	65
5.2 <i>Mimořádné opravné prostředky.....</i>	68

Závěr	70
Seznam zkratek	71
Seznam použité literatury a pramenů	72

Úvod

Právní moc a vykonatelnost rozhodnutí jsou tradičními instituty nejen českého civilního procesního práva. Svého vyjádření našly již v římském právu (i když se s nimi dnes samozřejmě setkáváme v mnohem propracovanější podobě). Postupem času se rovněž v odborné literatuře vyvíjely i názory a koncepce ohledně těchto procesních institutů až po ty nejmodernější, ze kterých tato práce vychází. Nelze však říci, že v české procesualistice byla tomuto tématu věnována zvlášť velká pozornost. Kromě několika článků v odborných časopisech (případně statí v učebnicích civilního procesu) se problematikou právní moci uceleněji zabývají, pokud vím, tři monografie (z nichž však jen jedna je novějšího data). Institut vykonatelnosti, pokud je mi známo, zatím svému komplexnímu zpracování „odolává“.

Ve své diplomové práci se pokusím o co možná nejvýstižnější analýzu vlastností právní moci a vykonatelnosti rozhodnutí. Budu se přitom zabývat výlučně civilními soudními rozhodnutími. Vzhledem k omezenosti rozsahu této práce však samozřejmě nebudu mít možnost zaměřit se na všechny problémy spojené s tímto okruhem. Ačkoli se na první pohled může zdát, že daná problematika není nikterak komplikovaná, při bližším pohledu na věc zjistíme, že opak je pravdou. Složitost rozebírané problematiky si plně uvědomuji, tudíž budu výklad na mnoha místech pro ilustraci a lepší pochopení doplňovat jednoduchými příklady. Na mnohé otázky související s právní mocí a vykonatelností neexistuje jednotný názor ani mezi renomovanými procesualisty. Některé aspekty dané oblasti (např. problematika časových mezí právní moci) byly dokonce v domácí odborné literatuře poprvé uceleně zpracovány až v době zcela nedávné. Mám za to, že bádání v této oblasti nelze považovat za ukončené. Vzhledem k relativní strohosti právní úpravy jsou mnohé otázky zodpovězeny pouze procesní teorií a judikaturou.

Samotnou práci jsem se rozhodl rozčlenit na pět kapitol. V první kapitole stručně vymezuji civilního procesu a soudního rozhodnutí a jejich účel. Považuji to s ohledem na téma práce za vhodné. Ve druhé až čtvrté kapitole se pak věnuji právní moci a vykonatelnosti rozhodnutí. Výklad o institutu právní moci rozdělují do dvou kapitol. V první z nich (kapitola dvě) je vysvětlen pojem, účel a podstata účinků právní moci rozhodnutí. Ve třetí kapitole je pak podán výklad o tom, kdy se uplatňují účinky (za jakých okolností a podmínek) právní moci, jak jsou „ohraňeny“ a jaký je jejich dosah.

Vykonatelnosti rozhodnutí je věnována kapitola čtyři. V závěrečné kapitole se zabývám vlivem opravných (řádných i mimořádných) opravných prostředků na právní moc a vykonatelnost.

1. Civilní proces a soudní rozhodnutí

1.1 Pojem a účel civilního procesu

Pojem a účel civilního procesu je do značné míry vyjádřen již v úvodních ustanoveních OSŘ. Podle ustanovení § 1 (pokud v dalším textu bude použito pouze číslo paragrafu, myslí se tím ustanovení občanského soudního řádu) upravuje OSŘ postup soudů a účastníků v občanském soudním řízení tak, aby byla zajištěna spravedlivá ochrana práv a oprávněných zájmů účastníků, jakož i výchova k zachování zákonů, k čestnému plnění povinností a k úctě k právům jiných osob. Podle § 3 má každý právo domáhat se u soudu ochrany práva, které bylo ohroženo, nebo porušeno. Ochrana práva v civilním soudním řízení tedy předpokládá jeho (alespoň tvrzené) ohrožení, nebo porušení. Každé porušení nebo ohrožení práva znamená určitý právní konflikt. Ten může být definován jako situace, kdy mezi subjekty určitého právního vztahu vzniká „nejistota o čemkoli, co je právně relevantní, pokud tato nejistota znesnadňuje nebo znemožňuje chování podle práva“¹. V moderním právním řádu by měla být svépomoc při odstraňování poruch v soukromoprávních vztazích omezena na nezbytné minimum (tomu v podstatě odpovídá i § 6 OZ). Jestliže je svépomoc jako prostředek ochrany práva do značné míry omezena, nesmí pak být možnost bránit se soudní cestou nijak limitována.² Primární roli v odstraňování poruch v soukromoprávních vztazích tedy hrají soudy v občanském soudním řízení (§ 4 OZ). Jestliže se někdo obrátí na soud s tím, aby o jeho (alespoň tvrzeném) ohroženém nebo porušeném právu rozhodl, bude zaměřen celý civilní proces právě na rozhodnutí soudu, jako na svůj konečný cíl. Teprve v něm soud vysloví závazný úsudek o otázce, s níž se na něj účastníci obrátili (nebo kterou řeší ve vymezených případech i bez návrhu).³ Ke skutečně účinné ochraně práv je nutné, aby soudní rozhodnutí bylo ze zákona nadáno

---

¹ Zoulík, F., Soudy a soudnictví. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 18

² Tamtéž, s. 31

³ Schelleová, I. A kol., Civilní proces. Brno: Eurolex Bohemia, 2006, s. 533

určitými vlastnostmi, o kterých pojednává tato práce. Jinými slovy, aby ochrana ohroženého nebo porušeného práva byla trvalá, konečná a vynutitelná.

1.2 Soudní rozhodnutí a jeho účinky

Soudní rozhodnutí lze definovat jako *výrok soudu, který má závazné právní důsledky, stanovené objektivním právem*⁴. Soud, který je státním orgánem nadaným rozhodovací pravomocí, vyjadřuje v rozhodnutí svůj právní názor na projednávanou věc a stanoví, co je právem, a co případně bude stát vynucovat svými orgány.⁵ Rozumíme jím tedy procesní úkon vyhrazený pouze soudu, ve kterém (přesněji řečeno v jehož výroku) je autoritativně řešena určitá právní situace. Právě v tom lze spatřovat nezastupitelnost a specifičnost soudního rozhodnutí, které však k tomu, aby mohlo splnit svůj smysl a účel, tj. konečné, trvalé a vynutitelné řešení poruch v právních vztazích, musí mít určité vlastnosti, resp. účinky stanovené objektivním právem, které budou mít přímý vliv na chování účastníků řízení (někdy i širšího okruhu osob), soudů a dalších orgánů⁶. Konkrétně se jedná o závaznost, nezměnitelnost (jako stěžejní účinky právní moci) a vykonatelnost. Tyto účinky se přitom týkají jak rozhodnutí meritorních, tak i rozhodnutí procesních.

Kromě vlastností právní moci a vykonatelnosti má soudní rozhodnutí přirozeně i některé další účinky. Na tomto místě učinil alespoň pár poznámek o jednom z nich, a to konkrétně o vnitřní vázanosti soudu rozhodnutím sice již vydaným, ale ještě nepravomocným. Takové rozhodnutí totiž „*ve svých účincích do jisté míry odpovídá materiální právní moci, tj. jak nezměnitelnosti, tak závaznosti rozhodnutí*“⁷. Podle § 156 odst. 3 je soud vázán rozsudkem od okamžiku jeho vyhlášení. Usnesením je soud vázán jakmile je vyhlášen; nedošlo-li k vyhlášení, jakmile bylo doručeno, a není-li třeba doručovat, jakmile bylo vyhotoveno (§ 170 odst. 1). Pro platební rozkaz výslovná úprava chybí, proto je nutno postupovat podle analogie, podle níž lze dospět k závěru, že vázanost soudu nastává jeho doručením.⁸ Takto je určen časový moment, od něhož je

⁴ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 282

⁵ Boura, F., Soudní rozhodnutí. Praha: Orbis, 1957, s. 44

⁶ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 51

⁷ Tamtéž, s. 74

⁸ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 311

soud svým rozhodnutím vázán, nemůže jej tedy (a právě v tom spočívá určitá podobnost s materiální právní mocí) změnit, či se od něj odchýlit, a to i kdyby si později uvědomil, že rozhodl nesprávně⁹. Jedinou výjimku z této zásady připouští zákon u usnesení upravujících vedení řízení, kterými soud vnitřně vázán není (srov. § 170 odst. 2 OSŘ). V žádném případě však vnitřní vázanost soudu nelze zaměňovat s právní mocí rozhodnutí, od které se liší nejen tím, že ji (v drtivé většině případů) předchází, ale především tím, že se omezuje pouze na soud, který rozhodnutí vydal. Taktéž je nutné uvést, že účinky vázanosti soudu rozhodnutím jsou časově omezeny, a to právě do doby, než se rozhodnutí stane pravomocným; pak to už budou účinky právní moci (závaznost a nezměnitelnost), které nastoupí na místo vnitřní vázanosti¹⁰

---

⁹ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol., Občanský soudní řád - komentář, 1. díl, 7. vydání. Praha, 2006, s. 722

¹⁰ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 75

2. Právní moc rozhodnutí

2.1 Podstata a účel institutu

Právní mocí se v procesní nauce rozumí vlastnosti rozhodnutí „*spočívající v tom, že má závazné účinky na právní vztahy, o nichž se vyslovuje*“.¹¹ Institut právní moci spočívá v tom, že rozhodnutí soudu, nabývá po splnění zákonem stanovených předpokladů určitých vlastností, resp. účinků, které je možné vystihnout tak, že se toto rozhodnutí stává konečným, a zejména závazným a nezměnitelným. Jde nepochybně o právní účinky velmi závažné, které jsou však plně opodstatněné zejména pokud jde o zájem na právní jistotě o konkrétním, soudem stanoveném řešení určité právní situace. Jestliže se totiž účastník obrátí na soud s tím, aby tento o nějaké věci autoritativně rozhodl, musí být nutně soudní výrok nadaný takovými vlastnostmi, aby představoval již definitivní a nezpochybnitelné řešení. „*Bývá zvykem, že práce zabývající se otázkami právní moci zdůrazňují její roli jako institutu sloužícího primárně zajištění právní jistoty.*“¹² Není pochyb o tom, že rozhodnutí, které je v právní moci, slouží stabilizaci právních poměrů, a to právě proto, že (až na výjimky) jednou provždy řeší konfliktní situaci mezi účastníky. Smysl právní moci tkví tedy taky „*v trvalosti určitého právního stavu, vytvořeného pravomocným soudním rozhodnutím*“.¹³ Tento procesní institut však bude mít určitý význam již v samotném projednávání věci před soudem, a to minimálně z hlediska toho, že v něm budou účastníci co nejvíc dbát na hájení svých práv a zájmů, s vědomím, že jakmile se věc jednou pravomocně rozhodne, nebude již v budoucnu možné tu samou otázku znovu před soudem projednat. Tak je vlastně do tohoto procesního institutu promítnuta i zásada *vigilantibus iura*. Při výkladu právní moci budou ústředním pojmem její účinky (zejména závaznost a nezměnitelnost), „*směřující*

---

¹¹ Kindl, M., Šíma, A., David O., Občanské právo procesní, 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 228

¹² Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 32

¹³ Macur, J., Základní otázky právní moci civilních soudních rozhodnutí. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1972, s. 80

*k vytvoření určitého trvalého stavu, který zabraňuje všem změnám, takže individuální právní akt, který vstoupil v právní moc, má platnost trvalou a nezměnitelnou*¹⁴.

Institut právní moci koneckonců slouží i tomu, aby soudy nebyly zahlcovány jednou již vyřešenými případy, a tím brání zbytečnému zatěžování soudů. Nelze přehlédnout ani jakýsi „ochranný“ účinek závaznosti rozhodnutí před šikanou a opětovným vznášením týchž nároků ze strany úspěšných žalobců, nebo popírání jednou soudem přiznaných nároku ze strany neúspěšných žalovaných. Taktéž zabraňuje nežádoucímu jevu, ke kterému by při absenci účinků pravomocného rozhodnutí mohlo docházet, a sice, že by soudy o téže věci mohly vydávat vzájemně si odporující rozhodnutí.¹⁵

Právní moc a účinky s ní spojené dodávají soudnímu rozhodování potřebnou autoritativnost. Kdyby totiž rozhodnutí soudu nebylo nadáno účinky závaznosti a nezměnitelnosti, postrádalo by soudní rozhodování charakter rozhodování, a stalo by se toliko nezávazným vyjadřováním o tom co je v daném případě právem.¹⁶

V procesuální literatuře bývají vlastnosti právní moci subsumovány pod pojmy formální (konečnost rozhodnutí) a materiální (závaznost a nezměnitelnost rozhodnutí) právní moc, jakožto dvě různé stránky právní moci. To může přirozeně budit dojem, že právní moc je institut vnitřně diferencovaný, ačkoli tomu tak není. Právní moc je totiž jediná a jednotná, a terminologie formální a materiální právní moc vyjadřuje pouze různé účinky právní moci. Rozhodnutí, které je v právní moci, je nadáno všemi vlastnostmi, které jsou s ní spojeny, tzn. je jak konečné, tak závazné a nezměnitelné, přičemž všech účinků nabývá v jeden a ten samý okamžik.¹⁷ Tohle terminologické rozlišování souvisí s dvěma požadavky kladenými na civilní proces. „*Jednak, aby procesu samotnému byly stanoveny jisté konečné meze, tak aby po jich dosažení bylo nutno považovati věc za vyřízenou, jednak, aby i výsledek, k jakému soud v tomto sporu dospěl, byl pro strany naprosto závazný.*“¹⁸ Jinými slovy, každé řízení má být konečné, a soudní rozhodnutí autoritativní. Tyto požadavky jsou vystiženy právě vlastnostmi spojenými s právní mocí.

---

¹⁴ Tamtéž, s. 25

¹⁵ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 34-35

¹⁶ Macur, J., Základní otázky právní moci civilních soudních rozhodnutí. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1972, s. 83

¹⁷ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 314

¹⁸ Hora, V., Československé civilní právo procesní, 2. díl, Řízení před soudy prvního stupně, 2. vydání. Praha, 1923, s. 413

Pokud jde o samotný termín právní moc rozhodnutí, můžeme jej použít toliko ve spojení s rozsudkem a usnesením. V literatuře se sice lze setkat i s pojmem právní moc platebního rozkazu, avšak toto označení nelze považovat za přesné¹⁹ vzhledem k podmínkám nabytí právní moci (platební rozkaz totiž nelze napadnou odvoláním), a proto by bylo správné hovořit spíše o platnosti nebo autoritativnosti platebního rozkazu.²⁰ Jde ovšem jen o terminologickou záležitost, protože platební rozkaz, proti němuž nebyl podán odpor, má účinky pravomocného rozsudku (srov. § 174 odst. 1 OSŘ), je tudíž konečný²¹, závazný a nezměnitelný, přičemž „*teoretické úvahy na téma, zda je rozdíl mezi právní mocí rozhodnutí a účinky pravomocného rozhodnutí, nemají praktický význam.*“²²

2.2 Procesní teorie právní moci

K tomu, abychom pochopili účinky závaznosti a nezměnitelnosti rozhodnutí je potřeba si alespoň ve stručnosti osvětlit podstatu procesní teorie právní moci, která v současné době v procesualistice převládá, a ze které vychází i tato práce. Podle ní je nutno na institut právní moci nazírat jako na výlučně procesní institut. Účinky závaznosti a nezměnitelnosti²³ se projevují pouze v oblasti procesního práva a do hmotněprávních poměrů účastníků nikterak nezasahují²⁴. Stěžejní v této souvislosti je koncepce o dualitě hmotněprávních a procesních vztahů. Její podstata tkví v tom, že pravomocným rozsudkem je založen procesní vztah, který existuje vedle vztahu hmotněprávního, přičemž hmotněprávní vztah, o kterém se rozhodnutí vyslovilo, zůstává nedotčen. Jelikož však vynutitelnost je spojena jen s právní mocí, „*prosadí se procesní vztah založený pravomocným rozhodnutím proti předprocesnímu hmotnému*

---

¹⁹ Pelikánová, R., Platební rozkaz. Srovnání institutu platebního rozkazu v České republice a ve vybraných zemích. Praha: Linde, 2000, s. 110

²⁰ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 315; Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 55

²¹ Platný platební rozkaz je konečný v tom smyslu, že v řízení o témž nároku už nelze pokračovat.

²² Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol., Občanský soudní řád - komentář, 1. díl, 7. vydání. Praha, 2006, s. 778

²³ Pokud jde o konečnost rozhodnutí, není samozřejmě pochyb o tom, že tento účinek je ryze procesní.

²⁴ Hrdlička, J., Některé problémy institutu právní moci v civilním procesu. AUC - Iuridica, 1973, č. 3, s. 190

právu“²⁵. Výborný je v této souvislosti též postřeh, že dualita hmotněprávních a procesních vztahů po skončení procesu odůvodňuje taky přípustnost mimořádných opravných prostředků, jejichž účelem je odstranění případných obsahových rozporů mezi těmito vztahy.²⁶ Přikláníme-li se tedy k procesní teorii právní moci, pak o účincích právní moci platí, že se projevují „*jen v průběhu civilního řízení, kde vyvolávají určitý postup soudu, uplatňující nezměnitelnost soudního rozhodnutí v souvislosti s překážkou rei iudicatae a závaznost tohoto rozhodnutí v souvislosti s řešením prejudiciální otázky, o níž bylo již pravomocně rozhodnuto v jiném soudním řízení*“²⁷.

2.3 Formální právní moc (konečnost rozhodnutí)

O tom, zda je konečnost rozhodnutí vůbec účinkem právní moci nepaduje v odborné literatuře shoda a spíše převažuje stanovisko, že formální právní moc je pouhým předpokladem nastoupení účinků závaznosti a nezměnitelnosti.²⁸ A jestli konečnost rozhodnutí účinkem právní moci je, lze si právem položit otázku, jaké konkrétní právní důsledky plynou z toho, že rozhodnutí je konečné, resp. co vlastně konečnost rozhodnutí znamená, a jaký je její význam.

§ 159 OSŘ stanoví, že doručený rozsudek, který již nelze napadnout odvoláním je v právní moci. „*Tím je v zákoně definována formální právní moc rozhodnutí, kterou lze - z hlediska účinků právní moci - charakterizovat i jako konečnost rozhodnutí.*“²⁹ Vzhledem k tomu, že pro usnesení výslovná úprava chybí, bude se toto ustanovení aplikovat i na ně (srov. § 167 odst. 2). Z § 159 vyplývá, že k tomu, aby soudní rozhodnutí nabylo právní moci, musejí být splněny dvě podmínky, a to, řádné a platné doručení³⁰ a nemožnost podat proti rozhodnutí odvolání (nenapadnutelnost), tedy řádný opravný prostředek. Podmínky nabytí právní moci musí být přirozeně splněny vůči všem účastníkům řízení.³¹ Ovšem je možné aby právní moci nabylo i rozhodnutí, které

---

²⁵ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 316

²⁶ Tamtéž, s. 317

²⁷ Macur, J., Základní otázky právní moci civilních soudních rozhodnutí. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1972, s. 47

²⁸ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 42 a 69

²⁹ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 317

³⁰ Úprava doručování byla s účinností ke dni 1. 7. 2009 významně novelizována

³¹ Stavínková, J., Hlavsa, P., Civilní proces a organizace soudnictví. Brno: Doplněk, 2003, s. 405

bylo doručeno pouze jedné osobě, např. v případě, že žalobce vadně označí žalovaného, závisí právní moc usnesení o odmítnutí žaloby (dříve o zastavení řízení) pro nedostatečné označení žalovaného výlučně na jeho doručení žalobci.³²

S doručením, jako předpokladem nabytí právní moci souvisí otázka, zda rozhodnutí, která se nedoručují jsou vůbec právní mocí nadány. Tato problematika se bude týkat toliko usnesení, která se nedoručují, kterými je však soud vázán. Nepochybné je, že právní moci nebudou nadány usnesení podle § 170 odst. 2, kterými se upravuje vedení řízení, a kterými soud není vázán. Rozsudky a platební rozkazy³³ se totiž doručují vždy. Ani tato otázka však není v procesuální literatuře vyřešena jednoznačně. Existuje názor, že rozhodnutí, která se nedoručují nejsou vůbec s to nabýt právní moci³⁴ a na druhé straně existuje stanovisko, že i (některá) usnesení která se nedoručují právní moci nabývají. Zastánce druhého názoru argumentuje zejména tím, že podle § 167 odst. 2 se ustanovení o rozsudku použijí pro usnesení pouze přiměřeně, tedy že v případě usnesení není potřeba na podmínce doručení trvat, a dále tím, že řádným vyhlášením (v přítomnosti všech účastníků) usnesení bude dosaženo stejného účelu, jako jeho doručením. Jako příklad takového rozhodnutí lze uvést usnesení o (ne)připuštění změny žaloby podle § 95. V případě, že při vyhlášení nebudou přítomni všichni účastníci, nabude takové usnesení právní moci jen jestliže bude usnesení nepřítomným účastníkům řádně doručeno.³⁵ Přikláním se k názoru, že i usnesení (kterými je soud vázán), která nebyla doručena, právní moci nabývají, pod podmínkou, že budou řádně (v přítomnosti všech účastníků) vyhlášena. Při této příležitosti považuji za nutné ještě poznamenat, že právní moci nabývají po splnění shora uvedených podmínek jak rozhodnutí meritorní, tak nemeritorní a z meritorních rozhodnutí přirozeně i ta, která se nevyslovují o právech a povinnostech, ale pouze o existenci či neexistenci určité skutečnosti (např. neexistenci vlastnického práva žalobce k věci).³⁶

*„Rozhodnutí, proti nimž nelze podat odvolání, označujeme jako rozhodnutí konečná.“*³⁷ Jak již bylo uvedeno výše, většina autorů nepovažuje konečnost rozhodnutí za účinek právní moci, spíše o formální právní moci mluví, jako o označení pro splnění

---

³² R 53/1998

³³ U platebních rozkazů však nehovoříme o právní moci, ale spíš o platnosti (srov. předchozí výklad).

³⁴ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 325

³⁵ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 72-73, shodně R69/2000

³⁶ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 46

³⁷ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 318

podmínek, za nichž se rozhodnutí stává závazným a nezměnitelným.³⁸ Lze do jisté míry také akceptovat názor, že formální stránka právní moci se uplatní jako určitá procesní garance správnosti vydaného rozhodnutí. Jestli totiž např. nebylo v zákonné lhůtě podáno proti rozhodnutí odvolání, nepochybně se tím zvyšuje jeho věrohodnost.³⁹

Označili-li jsme tedy rozhodnutí nenapadnutelná odvoláním za konečná, je potřeba objasnit, v čem ona konečnost rozhodnutí spočívá. Mám za to, že nemožnost podat proti rozhodnutí odvolání (tzn. jeho nenapadnutelnost) projevem konečnosti jako účinku právní moci není.⁴⁰ Právě naopak, nenapadnutelnost rozhodnutí je předpokladem toho, aby rozhodnutí právní moci vůbec nabylo. Formální právní moc je vlastností rozhodnutí, která se vztahuje výlučně na právě probíhající řízení a je zaměřena na jeho ukončení. Mluvíme-li o konečnosti rozhodnutí, máme tím na mysli to, že se jimi řízení buďto končí (nelze v něm už pokračovat, neboli znamená formální ukončení sporu⁴¹) nebo, že o určité otázce již nemůže být v probíhajícím řízení vydáno rozhodnutí jiné, tzn. nelze již pokračovat v řešení otázky, která je předmětem takového konečného rozhodnutí.⁴² První situace se týká rozhodnutí, jimiž se řízení končí (např. konečné rozsudky) a druhá rozhodnutí, kterými se řízení nekončí (např. částečné a mezitímní rozsudky). Zároveň bychom však mohli konečnost rozhodnutí označit i jako splnění podmínek, za nichž se rozhodnutí stává závazným a nezměnitelným. Jak už ale bylo uvedeno, jednou pravomocné rozhodnutí je jak konečné, tak závazné a nezměnitelné, přičemž všech těchto účinků nabývá nejednou. Proto všude, kde se mluví o konečnosti rozhodnutí, znamená to, že rozhodnutí je rovněž závazné a nezměnitelné a naopak.⁴³ Každé rozhodnutí, je-li jednou pravomocné, je nadáno všemi účinky právní moci.

Na závěr považuji za potřebné dodat (jak ostatně vyplývá i z toho, co bylo výše řečeno), že konečnost rozhodnutí, jako účinek právní moci, nelze v žádném případě významově ztotožňovat s účinky materiální právní moci (tj. závazností a nezměnitelností rozhodnutí). Problematiku závaznosti a nezměnitelnosti považuji při

---

³⁸ Např. Hrdlička, J., Některé problémy institutu právní moci v civilním procesu. AUC - Iuridica, 1973, č. 3, s. 190; Macur, J., Základní otázky právní moci civilních soudních rozhodnutí. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1972, s. 74

³⁹ Macur, J., Základní otázky právní moci civilních soudních rozhodnutí. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1972, s. 94

⁴⁰ Shodně Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 71

⁴¹ Macur, J., Kurs občanského práva procesního - Exekuční právo, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 33

⁴² Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 318-319; Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 73

⁴³ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 73

výkladu institutu právní moci rozhodnutí za stěžejní, proto jí budu věnovat mnohem větší prostor.

2.3.1 Moment nabytí právní moci

Základním vodítkem pro určení přesného časového momentu, kdy konkrétní rozhodnutí nabývá právní moci je § 159, resp. § 167 odst. 2 OSŘ. Specifická situace je spojena s usneseními, která se nedoručují, avšak soud je jimi vázán, a která byla v přítomnosti všech účastníků vyhlášena. Ty totiž nabývají právní moci v okamžiku svého vyhlášení. V případě, že i takovéto rozhodnutí bude nutné nějakému účastníku doručit (z důvodu, že nebyl vyhlášen přítomen, a doručení je podle § 168 odst. 2 třeba pro vedení řízení), nabude rozhodnutí právní moci až svým doručením posledního z nepřítomných účastníků⁴⁴.

Co se týče rozhodnutí, u kterých zákon vyžaduje doručení (všechny rozsudky a některá usnesení), bude stanovení momentu nabytí právní moci záležet na dvou, resp. třech okolnostech a to konkrétně na tom, kdy bylo rozhodnutí účastníkům doručeno a jestli je proti němu přípustné odvolání, resp. zda-li jsou účastníci k podání odvolání oprávněni. Rozhodnutí podle toho nabývá právní moci buďto dnem doručení, nebo dnem následujícím po marném uplynutí odvolací lhůty.

Doručením nabývají právní moci především rozhodnutí proti kterým není ex lege odvolání přípustné (tzn. zejména řada usnesení, rozsudky odvolacího a dovolacího soudu, taktéž některé rozsudky soudu prvního stupně). Dále doručením nabývají právní moci rozhodnutí, u nichž je odvolání sice (objektivně vzato) přípustné, ale není k němu procesně legitimován ani jeden účastník řízení (např. proto, že se práva na odvolání všichni účastníci vzdali). Svým doručením se však stanou pravomocnými za podmínky, že odvolací soud eventuálně podané odvolání jako nepřípustné odmítl.⁴⁵ Všechna tyto rozhodnutí nabývají právní moci přirozeně až doručením posledního z účastníků,

---

⁴⁴ K této problematice srov. též předchozí výklad.

⁴⁵ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol., Občanský soudní řád - komentář, 1. díl, 7. vydání. Praha, 2006, s. 733

příčemž momentem nabytí právní moci je již samotný okamžik doručení, protože právní moc není lhůtou⁴⁶ a v tomto případě se neuplatní § 57 OSŘ o počítání času.

V případech, kdy je proti rozhodnutí odvolání přípustné (např. naprostá většina meritorních rozhodnutí) a zároveň je k němu subjektivně legitimován alespoň jeden účastník řízení, nabývá rozhodnutí právní moci dnem následujícím po marném uplynutí odvolací lhůty (příčemž odvolací lhůta musí uplynout všem oprávněným osobám). Tak tomu bude jednak v případě, kdy odvolání nebylo podáno vůbec, a dále také jestliže bylo podáno opožděně nebo osobou která k tomu není procesně legitimována (opět však za podmínky, že příslušný soud takto podané odvolání odmítne). V případě, že podané odvolání je přípustné, nabude rozhodnutí právní moci až doručením rozhodnutí odvolacího soudu.⁴⁷

V souvislosti s nabýváním právní moci (jak už bylo ostatně naznačeno) je nutné, aby podmínky pro její nabytí byly splněny ohledně všech účastníků řízení. K doručení rozhodnutí, resp. k uplynutí odvolací lhůty totiž může dojít u jednotlivých účastníků v různé dny. Rozhodnutí se však stává pravomocným až když dojde k doručení poslednímu z účastníků, nebo k uplynutí lhůty k podání odvolání poslednímu účastníku.⁴⁸ Nelze tedy mluvit o jakési relativní právní moci (že by např. rozhodnutí bylo závazné jen pro účastníka, který jej nenapadl odvoláním)⁴⁹. Protože právní moc je jediná a jednotná, rozhodnutí buď je, nebo není pravomocné, o žádných stupních ani druzích právní moci hovořit nelze.⁵⁰

V řízení o odvolání může dojít také k tomu, že účastník vezme odvolání, které podal, zpět. Na to pamatuje §222 odst. 1, podle kterého se pak na odvolání hledí, jako kdyby k jeho podání nedošlo (jedná se tedy o právní fikci). Právní moc dotčeného rozhodnutí tedy nastává ke dni následujícím po marném uplynutí odvolací lhůty. Smyslem takového řešení je zamezení účelového odkládání právní moci rozhodnutí a tím samozřejmě i jeho vykonatelnosti.⁵¹ *Jestliže např. lhůta k plnění běží od právní moci rozhodnutí, má uvedená fikce kromě jiného za následek, že v důsledku zpětvzetí*

---

⁴⁶ Šínová, R., Bartoničková, K., Kriváčková, J., Tšponová, I., Praktikum civilního procesu. Praha: Leges, 2009, s. 69

⁴⁷ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol., Občanský soudní řád - komentář, 1. díl, 7. vydání. Praha, 2006, s. 733

⁴⁸ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 318

⁴⁹ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 71

⁵⁰ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 314

⁵¹ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol., Občanský soudní řád - komentář, 2. díl, 7. vydání. Praha, 2006, str. 1178

svého odvolání se povinný účastník ocitl v prodlení, jestliže lhůta k plnění uplynula dříve než vzal své odvolání zpět, aniž by svoji povinnost také splnil⁵². Jinými slovy, v uvedeném případě bude rozhodnutí v důsledku zpětvzetí odvolání taky vykonatelné. Ale i z tohoto pravidla existuje jedna výjimka. Týká se výlučně rozsudků o osobním stavu, konkrétně to bude rozsudek, kterým bylo vysloveno, že se manželství rozvádí, že je neplatné nebo že není a rozsudek, kterým bylo vysloveno zrušení, neplatnost nebo neexistence partnerství. V těchto případech nastane právní moc rozsudku doručením usnesení o zastavení odvolacího řízení. Důvod, proč se u těchto statusových věcí neuplatní fikce podle § 222 odst. 1 je ten, že existují určitá práva, která by v případě její uplatnění mohla zaniknout (např. právo na změnu příjmení podle § 29 ZOR).⁵³

2.4 Materiální právní moc

Pod pojem materiální stránka právní moci zahrnujeme účinky závaznosti a nezměnitelnosti rozhodnutí. Jestli konečnost rozhodnutí má vztah výlučně k probíhajícímu řízení, pak naopak závaznost a nezměnitelnost se vztahuje k předmětu tohoto řízení⁵⁴ a tyto účinky se projeví, jak dále uvidíme, v potenciálně následujících řízeních, resp. mohou se projevit i v řízení probíhajícím. Závaznost a nezměnitelnost jsou vlastnosti, které jsou spojeny se všemi formami soudního rozhodnutí, tj. s rozsudkem, usnesením⁵⁵ i platebním rozkazem⁵⁶, přičemž tyto účinky lze považovat za podstatu celého institutu právní moci. Někteří autoři⁵⁷ dále diferencují význam těchto dvou projevů právní moci a jednomu z nich připisují důležitější úlohu.⁵⁸ Mám za to, že závaznost a nezměnitelnost rozhodnutí představují účinky rovnocenné, přičemž jejich

---

⁵² Tamtéž, s. 1178

⁵³ Tamtéž, s. 1178

⁵⁴ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 314

⁵⁵ Srov. § 167 odst. 2 OSŘ

⁵⁶ Srov. § 174 odst. 1 a § 175 odst. 3 OSŘ. Ohledně evropského platebního rozkazu výslovná úprava chybí, mělo by však samozřejmě platit, že je závazný a nezměnitelný. Výjimku z pravidla upravuje čl. 20 a 23 NoEPR, které upravují přezkum evropského platebního rozkazu. Pokud soud rozhodne, že přezkum je oprávněný na základě některého z důvodů uvedených v NoEPR, je evropský platební rozkaz od počátku neplatný (čl. 20 NoEPR).

⁵⁷ Např. Macur, J., Základní otázky právní moci civilních soudních rozhodnutí. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1972, s. 109

⁵⁸ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 41-42

úlohu nelze žádným způsobem kvantifikovat, ani odvozovat význam jednoho účinku od druhého.

Tyto účinky se projevují toliko v procesní sféře, do hmotněprávní roviny nezasahují, proto není možná žádná procesní smlouva účastníků ohledně účinků pravomocného rozhodnutí. To zároveň vystihuje ryze procesní povahu právní moci. Kdyby totiž právní moc byla institutem hmotného práva (nebo kdyby alespoň závaznost rozhodnutí byla povahy hmotněprávní) účastníci by mohly její účinky vyloučit. Takové něco ovšem možné není. Nelze např. uzavřít smlouvu o tom, že pravomocné rozhodnutí nebude tvořit překážku rei iudicatae, nebo že nebude představovat pro budoucí řízení vyřešenou prejudiciální otázku, rovněž nelze účinky právní moci žádným způsobem rozšiřovat.⁵⁹ Od toho je třeba odlišovat hmotněprávní úkony (ovšem jen ohledně věcí, které jsou výlučně v dispozici stran⁶⁰), kterými osoby, jichž se rozhodnutí týká, upravují svá subjektivní práva, o kterých se pravomocné rozhodnutí vyslovuje, odchylně od tohoto rozhodnutí. Takové úkony přirozeně platné budou, účinky právní moci jimi však zůstanou nedotčeny. Účastník se např. může vzdát svého nároku, který mu přiznává pravomocný rozsudek, nemůže se však vzdát důsledků vyplývajících z právní moci rozhodnutí.⁶¹ Takovýto úkon může mít vliv toliko na případný výkon rozhodnutí, resp. exekuci.

2.4.1 Nezměnitelnost rozhodnutí

Nezměnitelnost rozhodnutí je negativním účinkem materiální stránky právní moci. Legislativně je vyjádřena v § 159a odst.5 OSŘ, který stanoví, že jakmile bylo o věci pravomocně rozhodnuto, nemůže již být v rozsahu závaznosti pro účastníky, popřípadě jiné osoby projednávána znovu. Nezměnitelnost je v podstatě vyjádřením základní procesní zásady ne bis in idem (ne dvakrát o tomtéž), totiž že žádná věc nemůže být před soudem projednávána dvakrát. Základním projevem nezměnitelnosti rozhodnutí je překážka věci pravomocně rozhodnuté (rei iudicatae). Např. zamítl-li soud v prvním řízení žalobu X proti Y na zaplacení částky 50.000 Kč, jako náhrady škody,

---

⁵⁹ Tamtéž, s. 54

⁶⁰ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 319

⁶¹ Macur, J., Základní otázky právní moci civilních soudních rozhodnutí. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1972, s. 30

nebude se již X moci v budoucnu totožnou žalobou tohoto plnění domáhat (a to, jak dále uvidíme, ani když by věc odlišně právně kvalifikoval).

To aby se nejednalo o tom, co je už pravomocně vyřešeno, patří mezi procesní podmínky každého civilního soudního řízení. Zjistí-li soud (ať již soud prvního stupně, soud odvolací, nebo dovolací⁶²), že projednání věci brání překážka rei iudicatae, musí podle § 104 odst. 1 řízení zastavit, poněvadž tato představuje neodstranitelný nedostatek podmínky řízení. „*K překážce rei iudicatae musí soud přihlížet z úřední povinnosti v každém období řízení.*“⁶³ Není tedy rozhodné, kdy došlo k překážce, podstatné je pouze, že tato existovala v době soudního rozhodnutí o ní.⁶⁴ Podle § 154 odst. 1 (spolu s § 167 odst. 2) je totiž pro rozhodnutí rozhodující stav v době jeho vyhlášení.

§159a odst. 5 tedy brání opětovnému projednání stejné věci. To však samo o sobě ještě neznamená, že by soud např. nemohl o tomtéž ve věci samé rozhodnout třeba bez projednání. Jelikož však projednání věci je předpokladem pro vydání meritorního rozhodnutí, znamená nezměnitelnost rozhodnutí v konečném důsledku to, že totožná věc nemůže být znovu projednána, ani o ní nemůže být znovu meritorně rozhodnuto (ani kdyby mělo být rozhodnuto shodně s předchozím rozhodnutím), tedy jak již bylo uvedeno, řízení bude nemeritorním usnesením zastaveno.⁶⁵

Z toho co bylo podáno výše vyplývá, že překážka rei iudicatae, jako projev nezměnitelnosti rozhodnutí, se týká pouze pravomocných meritorních rozhodnutí. Jako taková se může projevit logicky pouze v potenciálně následujících řízeních, protože těmito rozhodnutími řízení končí. Jedinou výjimkou z pravidla představují případy částečného a mezitímního rozsudku (ty se nezměnitelností projevují již v probíhajícím řízení). Tyto totiž předpokládají další pokračování řízení, v něm však představují v rozsahu jeho závaznosti rozsouzenou věc, kterou již nebude možné projednat a znovu o ní meritorně rozhodnout.

Právní mocí jsou ale nadána i rozhodnutí nemeritorní (všechna budou mít formu usnesení), označovaná též jako procesní. Jednou pravomocné rozhodnutí je však nadáno všemi účinky právní moci, tedy i svou nezměnitelností. Jelikož však procesní rozhodnutí neřeší věc samou, nemůže se nezměnitelnost procesních rozhodnutí

---

⁶² Srov. § 104 odst. 1, § 221 odst. 1, § 243c odst.1 OSŘ.

⁶³ Macur, J., Základní otázky právní moci civilních soudních rozhodnutí. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1972, s. 28

⁶⁴ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 59

⁶⁵ Tamtéž, s. 58

projevovat překážkou věci pravomocně rozhodnuté. Konkrétní projevy účinku nezměnitelnosti tedy budou jiné.

Nezměnitelnost procesního rozhodnutí znamená, že nebude možné „o procesní otázce, o které soud již pravomocně rozhodl, vydat v řízení na stejném skutkovém základě jiné rozhodnutí“.⁶⁶ V případě, že procesním rozhodnutím řízení končí (např. usnesení o zastavení řízení), nebude v řízení možné vydat rozhodnutí, které by jej vylučovalo ani v případě změny skutkového stavu (nelze po pravomocném zastavení řízení rozhodnout o tom, že se v řízení pokračuje).⁶⁷ Řízení však bude možné po odstranění vad, resp. odpadnutí překážky, pro které bylo zastaveno, zahájit znova, protože jak bylo řečeno, nezměnitelnost nemeritorních rozhodnutí se neprojevuje překážkou rei iudicatae.⁶⁸ S tím souvisí podstatný rozdíl mezi meritorními a procesními rozhodnutími, a sice, že „na rozdíl od rozhodnutí ve věci samé se účinek nezměnitelnosti nemeritorních rozhodnutí neprojevuje v následném řízení, ale pouze v řízení probíhajícím, lhostejno, ve které instanci“.⁶⁹

K tomu, aby se shora uvedené konkrétní projevy nezměnitelnosti rozhodnutí skutečně mohly uplatnit, je nutné, aby věc, která je vyloučena z následného projednání a rozhodnutí byla totožná s věcí již pravomocně rozhodnutou. Pozornost na tomto místě bude věnována zejména překážce rei iudicatae, a tomu, kdy půjde v následném řízení o stejnou věc. Jako východisko pro řešení tohoto problému slouží předmět řízení. Této otázce se v několika rozhodnutích věnuje i soudní judikatura. „O stejnou věc se jedná tehdy, jde-li v novém řízení o tentýž nárok nebo stav, o němž již bylo pravomocně rozhodnuto, a týká-li se stejného předmětu řízení a týchž osob. Totožnost předmětu řízení je dána, jestliže tentýž nárok nebo stav vymezený žalobním petitum vyplývá ze stejných skutkových tvrzení, jimiž byl uplatněn.“⁷⁰

Z toho vyplývá, že půjde o stejnou věc především tehdy, budou-li skutková tvrzení, na kterých je postavena nová žaloba shodná s těmi, které již byly uplatněny, a o kterých již bylo pravomocně rozhodnuto. Jestli např. soud v prvním sporu zamítl žalobu na plnění, kterou se X domáhal proti Y zaplacení částky 20.000 Kč, jako doplatku kupní ceny, nemůže již X na soud vznést žalobou tentýž nárok opřený o totožná skutková

---

⁶⁶ Tamtéž, s. 60

⁶⁷ Tamtéž, s. 61

⁶⁸ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 322

⁶⁹ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 61

⁷⁰ R 84/2007

tvrzení, resp. podá-li X takovou žalobu, řízení o ní bude zastaveno. Důležité je také zdůraznit, že právní kvalifikace (byť by byla i nesprávná) skutku nemá žádného významu. „*Pro posouzení, zda je dána překážka věci pravomocně rozhodnuté, není významné, jak byl soudem skutek, který byl předmětem řízení, posouzen po právní stránce. Překážka věci pravomocně rozhodnuté je dána i tehdy, jestliže skutek byl soudem posouzen po právní stránce nesprávně, popřípadě neúplně (např. skutek byl posouzen jako vztah ze smlouvy, ačkoliv ve skutečnosti šlo o odpovědnost za bezdůvodné obohacení).*“⁷¹ Proto uplatní-li žalobce X z předchozího příkladu žalobou proti Y tentýž nárok opírající se o tytéž skutkové okolnosti s odůvodněním, že jde např. o bezdůvodné obohacení, bude řízení o této žalobě zastaveno pro překážku věci pravomocně rozhodnuté. Žalobce totiž v tomto případě novou žalobou uplatňuje stejný skutek, odlišná je toliko právní kvalifikace skutku.

Pro posouzení toho, zda jde v následném řízení o idem (totéž) musí však kromě toho, že žaloba bude založena na stejných skutkových tvrzeních, přistoupit ještě další skutečnosti. Konkrétně musí být novou žalobou uplatněn shodný žalobní návrh (petit) a konečně požadavek, aby účastníci řízení byli totožní. Přitom platí, že „*co do totožnosti osob není samo o sobě významné, mají-li stejné osoby v různých řízeních rozdílné procesní postavení (např. vystupují-li v jednom řízení jako žalovaní a v druhém jako žalobci) Týchž osob se řízení týká i v případě, jestliže v pozdějším řízení vystupují právní nástupci (z důvodu universální nebo singulární sukcese) osob, které jsou (byly) účastníky dříve zahájeného řízení*“.⁷² Tato problematika však zdaleka není tak jednoduchá jak by se na první pohled mohlo zdát. S rozdílným procesním postavením stran bude totiž zpravidla spojeno minimálně uplatnění jiného procesního nároku⁷³, který může být založen na jiných skutkových tvrzeních. V takovém případě se přirozeně překážka věci pravomocně rozhodnuté uplatnit nemůže. Procesní postavení účastníků nebude hrát při posuzování toho, zda se jedná o totožnou věc, roli jednak v případě vyloučení „pojmového protikladu“⁷⁴, dále v řízeních označovaných jako iudicium duplex (např. řízení o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví), a v řízeních, ve kterých se rozhoduje o osobním stavu.⁷⁵

---

⁷¹ R 84/2007

⁷² R 60/2001

⁷³ K pojmu procesní nárok srov. kapitolu 3.1.1

⁷⁴ O vyloučení „pojmového protikladu“ srov. další výklad.

⁷⁵ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 57-58

Identita věci je tedy určena podle tvrzení o skutku, na kterém je založena žaloba, dále podle konkrétního žalobního návrhu, který ze skutku vychází, a podle totožnosti osob, kterých se řízení týká.⁷⁶ Tyto tři předpoklady jsou mutatis mutandis určující i pro posouzení nezměnitelnosti nemeritorních usnesení. Nebude například, po tom, co soud pravomocně zamítl návrh žalobce na vstup nabyvatele povinnosti do řízení na místo dosavadního žalovaného (§ 107a odst. 2), možné aby se žalobce domáhal opětovným návrhem vstupu téhož nabyvatele do řízení na základě stejných skutkových okolností.⁷⁷

Bylo tedy vysvětleno, jak se projevuje účinek nezměnitelnosti rozhodnutí v souvislosti se zásadou ne bis in idem, i to, kdy půjde v následném řízení o stejnou věc. Ale nezměnitelnost rozhodnutí se projeví i v některých zvláštních případech, kdy se v následném řízení nebude z hlediska „čisté“ teorie totožnosti předmětu řízení jednat o idem. V této souvislosti se nejčastěji mluví o vyloučení „pojmového protikladu“.⁷⁸ Překážka rei iudicatae však brání i takovým rozhodnutím, která by logicky negovaly (derogovaly) právní následky jednou již pravomocně stanovené v předchozím řízení. V tomto případě se jedná o situace kdy v pořadí druhou žalobou uplatněný procesní nárok nemůže pojmově obstát vedle dříve uplatněného procesního nároku.⁷⁹

Pojem vyloučení „pojmového protikladu“ v sobě zahrnuje případy, kdy v následném řízení jde v podstatě o negaci (popření) již pravomocného rozhodnutí. Situaci lze demonstrovat na příkladu určovacího rozsudku, ve kterém bylo vyhověno pozitivní určovací žalobě (kterou podal A) na existenci pracovního poměru mezi A a B. Jestli by se však B v následném sporu domáhal určení, že pracovní poměr neexistuje, nešlo by o totožnou věc z toho důvodu, že jeho negativní určovací žalobou by byl uplatňován jiný žalobní návrh (to je zároveň jediným důvodem, proč se nejedná o idem). Cílem takové žaloby je však evidentně pouze popření prvního rozsudku. Řízení proto bude tedy muset být zastaveno (§ 104 odst. 1 a 159a odst. 5), s odůvodněním, že se jedná o pokus dosáhnout pojmově protikladného rozhodnutí.⁸⁰ Kdyby však po vydání rozsudku došlo ke skutečnosti, která odůvodňuje jiné (protikladné) rozhodnutí (např. dojde k platnému vypovězení pracovního poměru), pak ovšem nic nebrání tomu, aby soud rozhodl, že pracovní poměr mezi A a B neexistuje.

---

⁷⁶ Tamtéž, s. 56

⁷⁷ Tamtéž, s. 61

⁷⁸ Tamtéž, s. 57

⁷⁹ Tamtéž, s. 97

⁸⁰ Tamtéž, s. 57

Celou výše popsanou problematiku (vyloučení „pojmového protikladu“, otázka, kdy jde v následném řízení o idem, a související otázky) nelze však chápat izolovaně jen v souvislosti s nezměnitelností rozhodnutí. O těchto otázkách bude ještě pojednáno v rámci kapitoly o mezích právní moci.

Nerespektování překážky věci pravomocně rozhodnuté soudem prvního stupně nebo soudem odvolacím, je podle § 229 odst. 2 písm. b) důvodem žaloby pro zmatečnost. To, že projednání a meritornímu rozhodnutí o věci nebrání překážka rei iudicatae, je totiž procesní podmínkou soudního řízení. Výjimku⁸¹ v rámci civilního procesu tvoří řízení o mimořádných opravných prostředcích a řízení přezkumu evropského platebního rozkazu podle čl. 20 a 23 NoEPR. Vydání meritorního rozhodnutí při nesplnění některé podmínky řízení je vždy vážnou procesní vadou.⁸² Vzhledem k tomu, že za bezvadnost řízení je odpovědný soud (případné vady jsou přičitatelné jen jemu), lze bezpochyby považovat za adresáta § 159a odst. 5 soud. Avšak toto ustanovení působí i směrem k účastníkům, kteří by chtěli podávat shodné žaloby ve věcech již pravomocně vyřešených. V případě zastavení řízení totiž rozhodne soud o jejich náhradě podle § 146 odst. 2 OSŘ, tedy k tíži účastníka, který podal obsahově shodnou (popř. pojmově protikladnou) žalobu. Touto otázkou se zabýval i ústavní soud, který označil porušení povinnosti neprojednávat a meritorně nerozhodovat o věci již pravomocně rozhodnuté, za porušení práva dotčeného jednotlivce na soudní ochranu.⁸³

2.4.2 Závaznost rozhodnutí

Jako pozitivní účinek materiální stránky právní moci je závaznost rozhodnutí vyjádřena v § 159a odst. 1-4 OSŘ. Definice tohoto účinku je však ponechána na teorii. V této souvislosti je však opět nutno mít na paměti, že právní moc jako taková (samozřejmě tedy i závaznost rozhodnutí jako jeden z účinků právní moci) má ryze procesní povahu, a že její účinky se projevují toliko ve sféře procesní.

---

⁸¹ Ke specifické situaci spojené se soudním smírem srov. blíže Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 325-326

⁸² Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 384

⁸³ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 59-60

Tento účinek velmi úzce souvisí s jevem označovaným jako prejudicialita.⁸⁴ V civilním soudním řízení totiž soud k tomu, aby mohl o určité situaci meritorně rozhodnout, bude muset zpravidla nejdříve posuzovat množství jiných právních otázek. Např. k tomu, aby soud mohl rozhodnout o tom, zda žalobci náleží právo na smluvní pokutu, bude třeba nejprve posoudit, zda smlouva, ze které žalobce své právo odvozuje, vůbec platně vznikla. Nebo v řízení o rozvod manželství bude soud muset nejprve vyřešit to, zda manželství platně vzniklo a zda existuje. Takovéto otázky nazýváme prejudiciální. „*Prejudiciální (předběžná nebo též předurčující) otázka je taková právní otázka, která sama není předmětem řízení, avšak na jejím vyřešení je závislé rozhodnutí, které má soud učinit.*“⁸⁵ S tím souvisí i samotný termín prejudicialita. Prejudicialita se uplatní mimo jiné v situaci, kdy pravomocné rozhodnutí řeší věc, vyřešení které je nutným předpokladem pro meritorní rozhodnutí v dalším řízení (tato věc představuje pro toto další řízení předběžnou otázku). Projevem prejudiciality bude to, že rozhodnutí, které předběžnou otázku řeší, bude pro soud v tomto dalším řízení závazné. Závaznost pravomocného rozhodnutí tedy brání soudu, aby vyřešenou předběžnou otázku v následném sporu samostatně posoudil.⁸⁶ Naopak, soud, který řeší závislý spor, musí z předchozího pravomocného rozhodnutí vycházet.

Situaci lze demonstrovat na následující příkladu. V prvním sporu bylo rozhodnuto o tom, že existuje nájemní poměr mezi X a Y. V následném sporu se Y, jako žalobce domáhá na X zaplacení nájemného. Tento následný spor nazýváme sporem závislým. V tomto sporu však bude muset soud pro zjištění toho, zda je žalobcův nárok oprávněný, posoudit, zda mezi ním a žalovaným vůbec existuje nájemní poměr. To, zda tento nájemní poměr existuje představuje pro soud předběžnou otázku, kterou bude potřeba vyřešit. Jelikož se však o této otázce vyslovuje již vydané pravomocné rozhodnutí, nebude si ji soud moci posoudit sám, nýbrž musí vyjít z rozhodnutí, které existenci nájemného poměru potvrzuje. A v tom spočívá podstata závaznosti. Soud nemůže samostatně posoudit předběžnou otázku, která již je pravomocně vyřešena. „*To znamená, že je vyloučeno projednání této otázky, tj. soud se nebude zabývat tvrzeními, která jsou v rozporu se skutkovými zjištěními, na nichž soud vystavěl své pravomocné*

---

⁸⁴ Tamtéž, s. 68

⁸⁵ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 258

⁸⁶ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 62-63

*rozhodnutí v prejudiciálním sporu, a nebude tedy ani provádět dokazování vztahující se k již vyřešenému právnímu následku.*⁸⁷

Bude samozřejmě běžný jev, že závazné rozhodnutí o prejudiciální otázce, která musí být pro účely rozhodnutí vyřešena, chybí. V takovém případě si soud předběžnou otázku posoudí sám. Takový závěr ale pro další řízení závazný ovšem nebude, neboť o této otázce bude chybět autoritativní výrok.⁸⁸ Soud se s její řešením vypořádá pouze v odůvodnění rozhodnutí, které právní moci nenabývá.

V souvislosti se závazností rozhodnutí je, obdobně jako u nezměnitelnosti, potřeba diferencovat mezi rozhodnutími meritorními a procesními (§ 167 odst. 2 spolu s § 159a odst. 1-4). U meritorních rozhodnutí se totiž závaznost projeví (opět s výjimkou částečného a mezitímního rozsudku) pouze v řízeních následujících. Naopak u nemeritorních rozhodnutí platí, že jsou závazná výhradně v rámci probíhajícího řízení (v každé instanci). „*Účelem závaznosti zde bude, aby se procesní otázky, o kterých bylo rozhodnuto, v řízení více nezpochybňovaly a soud z nich ve svých dalších rozhodnutích vycházel.*“⁸⁹

Z § 159a odst. 4 vyplývá, že jedním z adresátů, kterých se závaznost rozhodnutí týká jsou všechny orgány, který se závislou věcí následně zabývají (pravomocné civilní soudní rozhodnutí pro ně představují vyřešenou předběžnou otázku). Kromě soudů (nezáleží přitom na tom, zda se jedná o soud civilní, trestní, správní, resp. pravomoc ústavního soudnictví) je závaznost civilního rozhodnutí tímto ustanovením vztažena i na všechny orgány veřejné správy, které jsou nadány pravomocí vydávat autoritativní rozhodnutí. V citovaném ustanovení je pro tyto orgány stanoven rovněž rozsah tohoto účinku. Pro ně je výrok rozhodnutí závazný ve stejném rozsahu, jako pro účastníky řízení, popřípadě pro jiné osoby. O závislou věc půjde proto většinou jen tehdy, pokud jsou v novém řízení účastníci shodní s účastníky původního řízení. Výjimečně půjde o závislou věc i v případě, že účastníci prvního a následného řízení totožní nejsou (§ 159a odst. 2, 3).⁹⁰ Proto např. „*řeší-li soud v řízení o ochranu vlastnického práva žalobce podstatnou otázku platnosti kupní smlouvy jako otázku předběžnou a bylo-li o platnosti*

---

⁸⁷ Tamtéž, s. 63

⁸⁸ Macur, J., Základní otázky právní moci civilních soudních rozhodnutí. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1972, s. 30

⁸⁹ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 68

⁹⁰ Tamtéž, s. 64

téže kupní smlouvy již rozhodnuto v jiném řízení, jehož účastníkem žalobce nebyl, není toto rozhodnutí pro soud v tomto pozdějším řízení závazné“⁹¹.

Druhou skupinou adresátů závaznosti rozhodnutí jsou účastníci řízení. Výjimečně je tento účinek zákonem rozšířen i na jiné osoby než účastníky.⁹² To, že je pro tyto osoby výrok pravomocného rozhodnutí závazný znamená především, že již nemohou „v dalším řízení tvrdit a prokazovat, že právní následek, který již byl pravomocně stanoven, není správný nebo neexistuje. K takovým tvrzením účastníka nebude v následném sporu přihlédnuto a důkazní návrhy ohledně těchto tvrzení budou zamítnuty“.⁹³ Na ukázkou je možné uvést příklad. Dejme tomu, že v prvním sporu bylo rozhodnuto o tom, že A je povinen zaplatit B částku 10.000 Kč jako plnění s kupní smlouvy mezi nimi uzavřené (kupní cenu). V následném sporu se B domáhá na A úroků z prodlení za opožděné zaplacení této kupní ceny. V řízení o tomto nároku již nebude moci B tvrdit a prokazovat, že neměl povinnost kupní cenu zaplatit. Brání tomu totiž účinek závaznosti rozhodnutí. Soud bude muset při řešení sporu o úroky z prodlení vycházet z původního pravomocného rozhodnutí.⁹⁴

Na závěr bych se pro shrnutí pokusil o malou komparaci účinků závaznosti a nezměnitelnosti rozhodnutí, přičemž zabývat se budu jen rozhodnutími meritorními. Oba účinky se uplatní v řízeních následujících po těch, v nichž byla vydána. Nezměnitelnost se projevuje negativní procesní podmínkou (překážka věci pravomocně rozhodnuté) v případě, že se v pozdějším řízení jedná o totéž (případně o pouhou negaci pravomocného rozhodnutí). Řízení v takovém případě bude muset být zastaveno. Závaznost se na druhou stranu uplatní v řízeních, ve kterých se o idem nejedná. Věc, která v nich má být rozhodnuta však závisí na posouzení otázky, kterou již řeší jiné rozhodnutí. Závaznost se však v dalším řízení na rozdíl od nezměnitelnosti uplatní v pozitivním smyslu. Soud totiž z pravomocného rozhodnutí bude muset vycházet, protože pro něj představuje vyřešenou předběžnou otázku.

---

⁹¹ SR 8/2001, s. 268

⁹² Srov. § 159a odst. 2 a 3.

⁹³ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 64

⁹⁴ Srov. k tomu R 48/2001

3. Meze právní moci

V předchozím výkladu bylo ozřejmeno, v čem spočívají účinky právní moci rozhodnutí (jaké jsou jejich konkrétní projevy). Za stěžejní byly přitom označeny závaznost a nezměnitelnost rozhodnutí. Samotné vysvětlení toho, jak se tyto účinky projevují však k plnému pochopení institutu právní moci nepostačuje. Učení o mezích právní moci nám do značné míry zodpoví otázku, kdy se vlastně účinky závaznosti a nezměnitelnosti v dalších řízeních uplatní, resp. jaký je dosah těchto účinků. Řeč bude dále v této kapitole výhradně o rozhodnutích meritorních. S některými aspekty z této oblasti jsem se již setkala v předchozí kapitole, na tomto místě se však jimi budeme zabývat hlouběji. Bude však potřeba chápat objektivní, subjektivní i časové meze právní moci ve své vzájemné souvislosti, nikoliv izolovaně.

3.1 Objektivní meze právní moci

„Stanovení objektivních mezí právní moci nám umožňuje odpovědět na otázku, kam sahají účinky (tj. závaznost a nezměnitelnost) konkrétního pravomocného rozhodnutí.“⁹⁵ Tato problematika hraje velmi důležitou roli (samozřejmě taky v souvislosti se subjektivními a časovými mezemi právní moci) mj. při posuzování toho, kdy půjde v následujícím řízení o stejnou věc, tedy vlastně při stanovení, kdy se uplatní překážka rei iudicatae. Týká se totiž předmětného aspektu určování idem v následném řízení. Výklad o objektivních mezích právní moci nám dává odpověď na otázku, jaké je věcný rozsah účinků závaznosti a nezměnitelnosti. Pochopení této problematiky nám rovněž napomůže k určení toho, co je vlastně na pravomocném rozhodnutí závazné a nezměnitelné, resp. zda se v následném řízení projeví tyto účinky jako překážka věci pravomocně rozhodnuté, nebo „pouze“ prejudiciální závazností.

---

⁹⁵ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 85

3.1.1 Předmět řízení a problematika související

Za východisko pro stanovení objektivních mezí právní moci je procesní vědou považován pojem „předmět řízení“. Je proto vhodné v první řadě vymezit tento pojem, přičemž budeme vycházet z procesní teorie předmětu řízení⁹⁶, která jej objasňuje toliko na základě procesního práva (a skutečností, které mají význam z hlediska procesu). V moderní době je totiž předmět řízení chápán ve smyslu procesněprávním jako tvrzené materiální právo (tedy nikoliv skutečné materiální právo)⁹⁷ Budeme proto mluvit dále o předmětu řízení, jako procesním nároku.⁹⁸ Ve sporném civilním soudním řízení je předmět řízení vymezen dispozičními úkony účastníků (na začátku procesu to bude žaloba), což je plně v souladu se zásadou dispoziční, kterou je ovládáno. Při určování samotného pojmu předmětu řízení budeme vycházet z dvojčlenné teorie předmětu řízení, která má ve středoevropském právním prostředí nejvíce zastánců.⁹⁹ Toto pojetí našlo své vyjádření i v OSŘ. Podle § 79 odst. 1 musí žalobce v žalobě uvést, čeho se domáhá (žalobní návrh, petit), a rovněž musí vyličit rozhodující skutečnosti, na kterých staví svůj nárok (skutkový základ žaloby). Žalobnímu návrhu pak odpovídá pojem předmět nároku, skutkovému základu žaloby pojem základ nároku.¹⁰⁰ Oba tyto prvky procesního nároku (tedy předmětu řízení) budou identifikovat, kdy se v následném řízení bude jednat o totéž. V následném řízení se tedy bude jednat o totéž, jestli se žalobce bude domáhat téhož, co v řízení předchozím (bude shodný žalobní petit, resp. předmět nároku), a tento svůj nárok bude opírat o stejné rozhodující skutečnosti (shodný bude tedy i základ nároku).¹⁰¹

Identita žalobního návrhu bude dána toliko v případě, že druh návrhu (např. návrh na plnění, na určení) a přesně označené právní následky (např. konkrétní plnění, určení přesně vymezeného právního vztahu) jsou identické. O totožnost žalobního petitu

---

⁹⁶ Srov. k tomu blíže Macur, J., *Předmět sporu v civilním soudním řízení*. AUB - Iuridica, Brno, 2002, s. 32 a násl.

⁹⁷ Macur, J., *Problémy vzájemného vztahu práva procesního a hmotného*. AUB - Iuridica, Brno, 1993, s. 81

⁹⁸ Dvořák, B., *Právní moc civilních soudních rozhodnutí*. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 90; Macur, J., *Předmět sporu v civilním soudním řízení*. AUB - Iuridica, Brno, 2002, s. 32 a násl.; Macur, J., *Problémy vzájemného vztahu práva procesního a hmotného*. AUB - Iuridica, Brno, 1993, s. 80 a násl.

⁹⁹ Macur, J., *Předmět sporu v civilním soudním řízení*. AUB - Iuridica, Brno, 2002, str. 33

¹⁰⁰ Dvořák, B., *Právní moc civilních soudních rozhodnutí*. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 90; Macur, J., *Předmět sporu v civilním soudním řízení*. AUB - Iuridica, Brno, 2002, str. 33

¹⁰¹ Macur, J., *Předmět sporu v civilním soudním řízení*. AUB - Iuridica, Brno, 2002, str. 34

se bude samozřejmě jednat i v případě, že žalobce v následném řízení uplatní nárok kvantitativně menší, než v řízení předchozím. Typicky se bude v těchto případech jednat o peněžitá plnění. Naproti tomu, jestliže uplatní nárok kvantitativně větší, bude dána identita předmětu řízení pouze do výše nižší částky, která byla požadována v prvním řízení. Identita předmětu nároku není samozřejmě dána ani tehdy, jestliže jsou postupně za sebou uplatňovány dílčí plnění určitého celkového plnění.¹⁰² Zajímavá je tato problematika i co se týče tzv. částečných žalob.¹⁰³

Obtížnější však bude posuzování totožnosti základu nároku (skutkového základu žaloby). Co se týče tohoto problému, jsou pro jeho řešení dvě možnosti.¹⁰⁴ Tato práce vychází z koncepce, podle které je rozhodujícím kritériem pro posouzení identity základu nároku pojem skutkového děje¹⁰⁵ (neboli životního skutkového obsahu¹⁰⁶). Pro posouzení, zda se v následném řízení jedná o totéž budeme vycházet z toho, zda bude nově uplatněný procesní nárok vycházet ze stejného skutku (skutkového děje). Uvedené stanovisko je uznáváno i soudní praxí. „*Podstatu skutku (skutkového děje) lze přitom spatřovat především v jednání (a to ve všech jeho jevových formách) a v následku, který jím byl způsoben; následek je pro určení skutku podstatný proto, že umožňuje z projevů vůle jednajících osob vymezit ty, které tvoří skutek. Odtud plyne, že totožnost skutku je zachována, je-li zachována alespoň totožnost jednání, anebo totožnost následku.*“¹⁰⁷ K tomu lze uvést učebnicový příklad. Neúspěšný žalobce nemůže po tom, co jeho žaloba byla zamítnuta s tím, že nejde o odpovědnost za škodu, tentýž nárok uplatnit o stejné skutkové okolnosti s tím, že jde např. o bezdůvodné obohacení.¹⁰⁸

Překážka rei iudicatae se tedy uplatní především v případě, kdy bude v řízení, které časově následuje po pravomocném skončení řízení jiného, shodný jejich předmět. Bude tedy totožný žalobní návrh a budou totožná skutková tvrzení. Tato překážka, jak už bylo řečeno v rámci výkladu o nezměnitelnosti rozhodnutí, se však uplatní i v jednom zvláštním případě. Řeč je o vyloučení „pojmového protikladu“. V tomto případě je totiž v následném řízení uplatňován jiný žalobní petit, než v tom předchozím.

---

¹⁰² Tamtéž, s. 34

¹⁰³ Srov. k tomu blíže, Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 111 a násl.

¹⁰⁴ Srov. k tomu blíže Macur, J., Předmět sporu v civilním soudním řízení. AUB - Iuridica, Brno, 2002, s. 35 a násl.; Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 91 a násl.

¹⁰⁵ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 92 a násl.

¹⁰⁶ Macur, J., Předmět sporu v civilním soudním řízení. AUB - Iuridica, Brno, 2002, s. 36 a násl.

¹⁰⁷ R 46/2001, shodně R 60/2001, R 31/2002, R 85/2003, R 84/2007, SJ 212/2003

¹⁰⁸ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 320

Nejedná se tedy o totožnost předmětu řízení, jak byla vysvětlena v předcházejících řádcích. Cílem takové nové žaloby je však pouze negace jiného již pravomocného rozhodnutí. Této problematice byl věnován prostor již v kapitole 2.4.1. Na tomto místě se budu zabývat tím, v jakých případech může „pojmový protiklad“ vůbec nastat.

Překážka *rei iudicatae* se v dalším řízení uplatní pouze, pokud jde o řízení o dvou vzájemně protichůdných určovacích žalobách. V tomto případě mohou nastat dvě situace. Buďto bude časově první určovací žalobě soudem vyhověno, nebo bude zamítnuta. Situace je nejjednodušší v případě, kdy bude určovací žalobě (ať již pozitivní, nebo negativní) vyhověno. Bude např. na základě pozitivní určovací žaloby určeno, že existuje nájemní vztah mezi X a Y. Jestli se bude Y v následném sporu domáhat určení, že nájemní vztah mezi ním a X neexistuje, nebude pochyb o tom, že se jedná o pouhou negaci prvního rozsudku, a řízení bude proto zastaveno.

Jiná situace je však spojena s případem, kdy první určovací žaloba bude zamítnuta. Je zde nutno rozlišovat mezi zamítnutím pozitivní a negativní určovací žaloby. Souhlasím s názorem, že překážka věci pravomocně rozhodnuté (v souvislosti s vyloučením „pojmového protikladu“) se projeví pouze po zamítnutí negativní určovací žaloby z věcných důvodů.¹⁰⁹ Jestli bude např. v prvním řízení z věcných důvodů zamítnuta negativní určovací žaloba, brání tento fakt projednání následné pozitivní určovací žaloby vznesené neúspěšným účastníkem prvního řízení, pro překážku *rei iudicatae*.¹¹⁰ Důvod pro to je jednoduchý. Jestliže se např. bude ve sporu domáhat A určení toho, že B není vlastníkem věci, a jeho žaloba bude zamítnuta z věcných důvodů, dochází tím vlastně k určení vlastnictví B k věci. Nelze tedy v následném řízení požadovat určení, že vlastníkem věci je A (šlo by evidentně o „pojmové protiklad“). Jestliže by však byla první negativní určovací žaloba zamítnuta nikoli z věcných důvodů (např. proto, že chybí naléhavý právní zájem na straně žalobce), pak je ovšem následná pozitivní určovací žaloba přípustná.

V případě dvou žalob na plnění se konstrukce „pojmového protikladu“, jako překážky meritorního rozhodnutí věci, neuplatní.¹¹¹ Dejme tomu, že v prvním sporu bylo rozhodnuto o tom, že X je povinen vydat Y movitou věc. Pokud se v následném řízení bude X domáhat na Y vydání téže věci, bude sice jím vznesený nárok obsahově

---

¹⁰⁹ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 98

¹¹⁰ Tamtéž, s. 98

¹¹¹ Tamtéž, s. 99

neslučitelný s prvním pravomocným rozsudkem, avšak nebude se jednat o „pojmový protiklad“. Řízení o této žalobě proto nebude zastaveno. První rozsudek však bude v tomto řízení závazný, proto bude muset být žaloba X zamítnuta. Jestliže by byla první žaloba zamítnuta, nepůsobilo by taková zamítavé rozhodnutí v následném řízení ani prejudiciálně.¹¹²

Nelze nechat stranou ani vzájemný vztah rozsudků určovacích a rozsudků na plnění. Přitom může dojít ke dvěma situacím. V první z nich bude řízení, v němž je požadováno plnění, předcházet určovací rozhodnutí. Bude v něm např. určeno, že A je vlastníkem určité věci. V následném sporu se bude B domáhat na A vydání této věci z titulu svého vlastnického práva. V tomto řízení však bude závazné (§ 159a odst. 4) rozhodnutí o určení, že vlastníkem věci je A. Reivindikační žaloba podaná B bude tedy zamítnuta. Určovací rozhodnutí působí tedy v budoucím řízení o plnění prejudiciálně. To samé platí i v případě, že by určovací žaloba byla z věcných důvodů zamítnuta.¹¹³ Uvedené řešení zastává i soudní judikatura, podle které „pravomocný rozsudek o žalobě o určení, zda tu právo nebo právní vztah je nebo není (§ 80 písm. c/ o. s.ř.), nevytváří - zásadně - překážku věci rozsouzené pro žalobu na plnění (§ 80 písm. b/ o. s. ř.) vycházející ze stejného skutkového základu (ze stejného skutku); tuto překážku tvoří jen ve vztahu k nové žalobě na určení.“¹¹⁴

Větší obtíže však činí posouzení účinků pravomocného rozhodnutí na plnění na pozdější řízení, jehož předmětem je určení (ne)existence právního vztahu, nebo práva. Časově prvním rozhodnutím tedy bude rozsudek, podle něhož má A vydat určitou věc B (z titulu vlastnického práva). V následném řízení však bude A žádat určení, že B není vlastníkem věci.

Část teorie se přiklání ke stanovisku, že pravomocný rozsudek o žalobě na plnění představuje překážku rei iudicatae pro řízení o žalobě na určení, která vychází ze stejného skutkového základu.¹¹⁵ Tohoto závěr se drží i soudní praxe. Podle ní „pravomocný rozsudek o žalobě na plnění vytváří z hlediska identity předmětu řízení překážku věci rozsouzené pro řízení o žalobě na určení, zda tu právo nebo právní vztah je nebo není, vycházející z téhož skutkového základu (ze stejného skutku). Je tomu tak

---

¹¹² Srov. k tomu blíže tamtéž, s. 98-99

¹¹³ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 107

¹¹⁴ R 85/2003

¹¹⁵ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 104

*proto, že pravomocný rozsudek o žalobě na plnění v sobě zahrnuje (ať již výslovně nebo mlčky) kladné nebo záporné řešení otázky (ne)existence práva nebo právního vztahu, jež by měla být postavena najisto určovací žalobou, a staví tedy na stejném skutkovém základě (na stejné části skutku) jako žaloba určovací.*¹¹⁶ O správnosti takového závěru lze však právem polemizovat.

Argumentů proč je shora uvedené pojetí nesprávné, je možné uvést několik. Již jsme několikrát řekli, že jako kritérium pro posouzení totožnosti věci je (kromě skutkového základu žaloby) žalobní petit. Ten je v případě určovací žaloby rozdílný, než u žaloby na plnění. Těmito druhy žalob uplatňuje žalobce jiný procesní nárok. Z toho důvodu se jedná o dva rozdílné předměty řízení.¹¹⁷ O pokusu o podřazení následné negativní určovací žaloby¹¹⁸ poté, co bylo vyhověno žalobě na plnění, pod „pojmový protiklad“, bude řeč níže.

Dále, jestliže by jsme přiznaly pravomocnému rozsudku na plnění účinek nezměnitelnosti vzhledem k následnému řízení o určení, musely bychom přijmout stanovisko, podle něhož právní moci nabývá i odůvodnění rozhodnutí. Rozsudek na plnění se totiž určením toho, zda právo (právní vztah) (ne)existuje „zabývá“ pouze ve svém odůvodnění, jako prejudiciální otázkou. Takové pojetí by však bylo v rozporu s ustanovením § 159a odst. 2-4, podle něhož právní moci nabývá pouze výrok rozhodnutí. Výrokem o plnění totiž soud neurčuje autoritativně existenci právního vztahu, pouze ji prejudiciálně posuzuje.¹¹⁹ A tam, kde pravomocný rozsudek posuzoval otázku, jež je následně učiněna předmětem řízení pouze předběžně (to je typický případ vztahu rozhodnutí na plnění k následné určovací žalobě), nemůže být účinku nezměnitelnosti.¹²⁰

Jestliže bychom přiznali účinek nezměnitelnosti rozhodnutí na plnění pro řízení o následné žalobě určovací, vedlo by to logicky i k přiznání účinku závaznosti takového rozhodnutí ve vztahu k jím řešené prejudiciální otázce. Na objasnění lze uvést příklad. Ve sporu se žalobce A na žalovaném B úspěšně domohl části nájemného. Dejme tomu, že by tento rozsudek působil překážku věci pravomocně rozhodnuté pro negativní určovací žalobu na neexistenci nájemného poměru. Pak by ale ten samý rozsudek musel

¹¹⁶ R 85/2003, shodně Sb. ÚS sv. 2, č. 5, s. 102

¹¹⁷ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 105

¹¹⁸ Nebo pozitivní určovací žaloby poté, co byla zamítnuta žaloba na plnění.

¹¹⁹ Winterová, A., Žaloba v občanském právu procesním. AUC - Iuridica, Praha, 1979, s. 65

¹²⁰ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 107

působit rovněž závazně pro řízení o žalobě na zaplacení zbytku nájemného (pokud jde o existenci nájemného poměru), což by bylo samozřejmě v rozporu s § 159a. Tento fakt zároveň vede k odmítnutí toho, abychom v uplatnění negativní určovací žaloby po právní moci vyhovujícího rozsudku na plnění, spatřovaly „pojmový protiklad“.¹²¹

Výše uvedené argumenty jsou hlavními důvody, proč je třeba odmítnout tezi o tom, že dřívější rozsudek na plnění působí překážku věci pravomocně rozhodnuté pro následné řízení o žalobě na určení (ne)existence práva (právního vztahu), vycházející z téhož skutkového základu (ze stejného skutku).¹²²

Na závěr zbývá podotknout, že není bez významu, že úspěšnost žaloby na určení je podmíněna existencí naléhavého právního zájmu (§ 80 písm. c)). Proto, bude-li se snažit neúspěšný žalovaný popřít existenci právního vztahu, z něhož vyplývá plnění přiznané žalobci v rozsudku na plnění, bude zpravidla úspěšnosti jeho žaloby bránit právě nedostatek naléhavého právního zájmu.¹²³

3.1.2 Předmět právní moci

Každé civilní soudní řízení má svůj předmět, ohledně něhož soud pak činí rozhodnutí. Již bylo řečeno, že předmětem řízení je procesní nárok. Soud tedy v řízení rozhoduje o konkrétním procesním nároku. Ve sporném řízení platí pravidlo, že předmět řízení vymezuje žalobce již na začátku sporu žalobce v žalobě. I v průběhu samotného sporu se však jeho předmět může měnit. Dispozice předmětem řízení je v rukou žalobce (změna žaloby), avšak také v rukou žalovaného (vzájemná žaloba nebo námitka započtení). Pak platí, že soud rozhoduje o takto eventuálně změněném procesním nároku. Jestli tedy žalovaný v řízení vznesl vzájemnou žalobu nebo námitku započtení, budou se účinky právní moci vztahovat i na rozhodnutí o těchto jeho procesních úkonech.¹²⁴ Žalovaný jimi totiž uplatňuje procesní nárok.

Platí zásada, že soud musí v rozhodnutí vyčerpat celý předmět řízení (§ 152 odst. 2), a to v rozsahu, v jakém byl účastníky řízení jejich dispozičními úkony vymezen.

---

¹²¹ Tamtéž, s. 110-111

¹²² Srov. k tomu blíže Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 103 a násl.

¹²³ Winterová, A., Žaloba v občanském právu procesním. AUC - Iuridica, Praha, 1979, s. 59

¹²⁴ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 102-103

Překročit návrhy stran a přisoudit něco jiného nebo více může soud jen výjimečně (§ 153 odst. 2). To bude jediný případ, kdy se předmět řízení a předmět meritorního rozhodnutí budou lišit.¹²⁵ I ze zásady, že soud se musí rozhodnout o celé projednávané věci existuje výjimka. Tuto představuje částečný a mezitímní rozsudek (§ 152 odst. 2). I s těmito rozhodnutími je však spojena nezměnitelnost a závaznost, která bude působit jak v dalších potenciálních řízeních, tak již v řízení probíhajícím. Mimo případy částečného a mezitímního rozsudku musí tedy soud rozhodnout o celé projednávané věci (musí vyčerpat celý předmět řízení). Kdyby se tomu tak nestalo, a v případě, že nedojde k nápravě (doplňujícím rozsudkem podle § 166), bude mít rozhodnutí účinky právní moci, jen co se týče části předmětu řízení, která je uvedena ve výroku. To platí třeba i v případě, že z odůvodnění takového rozsudku vyplývá, že soud se zabýval celým předmětem řízení.¹²⁶

Z právě uvedeného vyplývá, že předmětem soudního rozhodnutí je procesní nárok. Lze proto dovodit, že účinky právní moci se vztahují na konkrétní procesní nárok (vymezený dispozičními úkony účastníků) o němž bylo soudem rozhodnuto.¹²⁷ Neboli že právní moci nabývá rozhodnutí o procesním nároku.¹²⁸ § 159a odst. 1-5 stanoví, co konkrétně je na rozhodnutí závazné a nezměnitelné. Zákon tyto účinky váže toliko na výrok rozhodnutí. Výrok rozhodnutí je (u meritorních rozhodnutí) v podstatě odpovědí na žalobní petit (předmět nároku). Procesní nárok však tvoří i jeho základ (skutková tvrzení žalobce). V rozhodnutí soudu tomu odpovídá odůvodnění, který obsahuje skutková zjištění a jejich právní hodnocení. Pro posouzení účinků právní moci proto soudu zpravidla nebude stačit pouze výrok rozhodnutí.¹²⁹ To však samozřejmě nic nemění na tom, že odůvodnění rozhodnutí právní moci nenabývá.

Dikce ustanovení § 159a nám dává zároveň i odpověď na otázku, jaké otázky v soudním rozhodnutí nejsou řešeny s účinky právní moci. Především nemají účinky právní moci předběžné otázky, které si soud vyřešil pro potřeby rozhodnutí. Jimi se totiž zabývá pouze v odůvodnění. Rovněž skutková zjištění soudu jsou z účinků právní moci vyloučena. K tomu je však potřeba uvést jednu poznámku v souvislosti se závazností rozhodnutí. Jestli je soud v řízení při svém rozhodování vázán pravomocným

---

¹²⁵ Tamtéž, s. 99

¹²⁶ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 319

¹²⁷ Macur, J., Předmět sporu v civilním soudním řízení. AUB - Iuridica, Brno, 2002, s. 32

¹²⁸ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 100

¹²⁹ Tamtéž, s. 100

rozhodnutím, nemůže samostatně posoudit předběžnou otázku, která v tomto řízení vyvstala. To znamená, že si nemůže ohledně této otázky učinit ani nová skutková zjištění. To však neznamená, že je vázán skutkovými zjištěními z předchozího řízení, nýbrž se jedná o jeden z projevů závaznosti pravomocného rozhodnutí.¹³⁰

3.2 Subjektivní meze právní moci

Subjektivní meze právní moci jsou dalším kritériem, podle něhož stanovujeme rozsah účinků pravomocného rozhodnutí, a to konkrétně co do subjektů, na které se tyto účinky vztahují. OSŘ stanoví zásadu, že účinky právní moci se působí toliko na účastníky řízení (§ 159a odst. 1). Pouze výjimečně jsou závaznost a nezměnitelnost rozšířeny na třetí osoby, popřípadě na každého. Zákon hovoří v § 159a odst. 1-3 o závaznosti pro určitý okruh osob. Pokud jde o nezměnitelnost, je potřeba vycházet z jazykového vyjádření § 159a odst. 5 („v rozsahu závaznosti výroku rozsudku pro účastníky a popřípadě jiné osoby“). To, pro koho je rozhodnutí závazné bude rovněž určující pro stanovení, kdy se uplatní překážka rei iudicatae.

3.2.1 Právní moc *inter partes*

Podle § 159 odst. 1 je výrok pravomocného rozhodnutí závazný jen pro účastníky řízení (nikoli však pro vedlejší účastníky¹³¹). To odpovídá „zásadě, že nemá být rozhodováno o právech či povinnostech někoho bez jeho účasti s možností vlivu na prosazení svého práva“¹³². Na tomto požadavku je třeba trvat. Odchýlit se od něj je možné pouze výjimečně.¹³³ Ve většině případů se tedy projeví účinky závaznosti a nezměnitelnosti pouze v řízeních se stejnými účastníky. Jako ukázkový příklad může sloužit spor o vydání věci, který byl zahájen po pravomocném určovacím rozsudku, který řeší vlastnické právo k ní. Dejme tomu, že určovacím rozsudkem bylo rozhodnuto,

---

¹³⁰ Tamtéž, s. 102

¹³¹ Tamtéž, s. 146-148

¹³² Hrdlička, J., Některé problémy institutu právní moci v civilním procesu. AUC - Iuridica, 1973, č. 3, s. 197

¹³³ Srov. výklad níže o rozšíření účinků právní moci na další osoby, než účastníky řízení.

že A je vlastníkem určité věci. Účastníky tohoto řízení byly A a B. Následně po tom C podal reividikační žalobu proti A, z titulu svého vlastnického práva k věci. První určovací rozsudek v tomto sporu nebude působit prejudiciálně, protože ten je závazný jen mezi účastníky původního řízení (§ 159a odst. 1).¹³⁴ Pro soud tedy nebude představovat vyřešenou předběžnou otázku ohledně vlastnického práva k věci, protože soud je vázán pravomocným rozhodnutím pouze v rozsahu, v jakém je výrok závazný pro účastníky řízení (§159a odst. 4). C ale účastníkem původního řízení nebyl. První rozhodnutí však bude v řízení představovat důkaz při hodnocení předběžné otázky vlastnického práva k věci. C bude muset tedy prokázat, že rozhodnutí, které určuje, že A je vlastníkem věci je nesprávné (§ 134).

Při posuzování účinků právní moci, co se subjektivní stránky týče, bude rozhodující, kdo je jako účastník řízení označen v písemném vyhotovení rozhodnutí.¹³⁵ Zajímavá problematika souvisí s případem, kdy jsou účastníci řízení v rozhodnutí označeny vadně v tom smyslu, že z něj nebude možné individualizovat dvě sporné strany. Jestliže se jedná o takovou vadu, kterou není možné odstranit ani výkladem, ani postupem podle § 164, nebude rozhodnutí projevovat účinků právní moci, ačkoli po formální stránce právní moci nabude.¹³⁶ Nebude totiž možné určit vůči komu rozhodnutí působí, což je pro uplatnění účinků klíčové.

3.2.2 Rozšíření účinků právní moci

Již bylo řečeno, že výjimečně jsou účinky pravomocného rozhodnutí rozšířeny i na jiné osoby, než na účastníky řízení. Prakticky to znamená, že se závaznost a nezměnitelnost v následném řízení uplatní bez ohledu na to, zda účastníci řízení nového a původního jsou totožní. Samozřejmě v rozsahu, v jakém jsou účinky právní moci, co se subjektů týče, rozšířeny. V této souvislosti se jedná celkem o tři případy rozšíření účinků právní moci, přičemž v zákoně jsou upraveny toliko dvě z nich (dílní a všeobecné rozšíření). Třetí situaci představuje právní moc vzhledem k právnímu

---

¹³⁴ Srov. k tomu SJ 168/2003

¹³⁵ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 144

¹³⁶ Tamtéž, s. 144-145

nástupnictví, ke kterému došlo po pravomocném vyřízení určité věci. Posléze uvedenou problematikou se budu zabývat na prvním místě.

O tom, že účinky právní moci jsou rozšířeny na právní nástupce účastníků panuje v procesuální literatuře shoda.¹³⁷ Pojem právního nástupnictví je institutem hmotného práva, avšak z hlediska procesu nabývá tento institut význam v případě, že dojde k převodu či přechodu práva nebo povinnosti, která byla předmětem řízení, resp. je předmětem pravomocného rozhodnutí.¹³⁸ Případy, kdy k právnímu nástupnictví dojde do pravomocného skončení řízení jsou v OSŘ reglementovány (§92 odst. 1,2, § 107 a 107a). Z hlediska této práce nás zajímá pouze situace, kdy k právnímu nástupnictví dojde post rem iudicatam. Tato problematika přirozeně nemá význam v případech, kdy jsou účinky právní moci rozšířeny zákonem (tam totiž působí právní moc ve stanoveném rozsahu i mimo účastníků řízení). V ostatních případech (tj. kdy právní moc působí jen inter partes) je však rozumné a praktické, aby byly závaznost a nezměnitelnost vztaženy i na právní nástupce původních účastníků řízení.¹³⁹ Uvedené stanovisko je zásadně uplatňováno i soudní praxí.¹⁴⁰

Druhý případ, kdy právní moc působí i mimo účastníky řízení, představuje dílčí rozšíření účinků právní moci, což má oporu v § 159a odst. 2. Z tohoto ustanovení vyplývá, že jestliže má mít výrok pravomocného rozhodnutí účinky i pro jiné osoby, než účastníky řízení, musí to být výslovně stanoveno právním předpisem¹⁴¹ (úpravu obsahují i jiné zákony, než OSŘ). Úprava dílčího rozšíření účinků právní moci vychází z požadavku, aby bylo řešení určitého právního následku „jednotné“ pro všechny subjekty konkrétního právního vztahu.¹⁴² Příkladů rozhodnutí, jejichž právní moc je rozšířena na jiné osoby než účastníky řízení¹⁴³, najdeme relativně hodně. Demonstrativně lze uvést rozhodnutí o návrhu podle § 267a odst. 1 OSŘ, nebo usnesení

---

¹³⁷ Tamtéž, str. 149; Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 320

¹³⁸ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 149

¹³⁹ Srov. k tomu blíže tamtéž, s. 154-157

¹⁴⁰ Např. SJ 113/2007, 60/2001, 84/2007

¹⁴¹ Výčtem ustanovení, které účinky právní moci rozšiřují se vzhledem k omezenému rozsahu této práce zabývat nebudu. Srov. k tomu blíže Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 163; Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol., Občanský soudní řád - komentář, 1. díl, 7. vydání. Praha, 2006, s. 734

¹⁴² Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 160

¹⁴³ K dílčímu rozšíření účinků právní moci, co se týče základu věci srov. blíže Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 163; Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol., Občanský soudní řád - komentář, 1. díl, 7. vydání. Praha, 2006, s. 734

o nařízení prodeje zástavy (§ 200za odst. 2). V těchto případech je dokonce i přesně vymezen okruh osob, na které se účinky právní moci vztahují (§ 267a odst. 2, § 200za).

Významný okruh v rámci rozhodnutí s dílčím rozšířením účinků právní moci tvoří rozhodnutí o skupinových žalobách (159a odst. 2 věta první) podle § 83 odst. 2 OSŘ. V těchto případech je výrok pravomocného rozsudku závazný (a v tom rozsahu i nezměnitelný) kromě účastníků řízení, i pro další osoby oprávněné proti žalovanému pro tytéž nároky z téhož jednání nebo stavu (§ 159a odst. 2). Jako příklad lze uvést rozhodnutí o žalobě na zdržení se protiprávního jednání podle § 53 Obchz. Pravomocné vyřízení této věci zakládá překážku rei iudicatae, pro projednání žaloby jiného oprávněného subjektu, kterou se by se domáhal taky zdržení se protiprávního jednání. Pravomocné rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto o první negatorní žalobě bude navíc působit prejudiciálně v potenciálních následně vedených sporech o plnění (§ 53 Obchz.)¹⁴⁴. Právě z tohoto důvodu (v případě zamítnutí negatorního nebo odstraňovacího nároku) by bylo namístě u rozhodnutí o kolektivních žalobách uvažovat „o možnosti jednocestného působení účinků právní moci, tj. jen pro případ vyhovujících rozhodnutí“¹⁴⁵.

Poslední případ rozšíření účinků právní moci (tentokrát vůči všem) představuje § 159a odst. 3 OSŘ, a ustanovení některých jiných právních předpisů (např. § 131 odst. 7 Obchz., § 58 odst. 2 ZoP). Co se týče OSŘ, jsou podle úpravy v něm obsažené účinky právní moci rozhodnutí o osobním stavu rozšířeny na každého (§ 159a odst. 3). Věci osobního stavu demonstrativně¹⁴⁶ vyjmenovává § 80 písm. a. Právní moc erga omnes je v těchto případech zdůvodněna faktem spočívajícím „ve zvýšeném veřejném zájmu na jednotné úpravě personálního statutu člověka jako základního nositele práv a povinností“¹⁴⁷. Účinky právní moci erga omnes lze demonstrovat na příkladu určení otcovství. Vyhovující (nebo i zamítavé)¹⁴⁸ pravomocné rozhodnutí o žalobě matky na určení otcovství představuje překážku rei iudicatae pro následné řízení o žalobě na určení otcovství podané dítětem proti těmž mužům.¹⁴⁹ Toto rozhodnutí bude dále působit

---

¹⁴⁴ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 162

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 163

¹⁴⁶ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 226

¹⁴⁷ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 159

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 160

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 158

prejudiciálně v následném sporu o výživné mezi dítětem a otcem i když dítě se předchozího řízení o určení otcovství nezúčastnilo.

Zajímavá situace je spojena s rozhodnutími vydávanými v dědickém řízení. Nezměnitelnost a závaznost usnesení, které určují, kdo je zůstavitelovým dědicem, působí erga omnes. Účinky právní moci ostatních usnesení vydávaných v dědickém řízení působí toliko vůči účastníkům dědického řízení a jejich právním nástupcům.¹⁵⁰

3.3 Časové meze právní moci

Již několikrát bylo řečeno, že pro posouzení identity je věci je rozhodující mimo jiné i totožnost základu procesního nároku (čemuž odpovídají skutková tvrzení v žalobě). Jestliže tedy žalobce novou žalobu staví na skutečnostech, které předmětem původního řízení nebyly, mohly bychom dopět k závěru, že taková žaloba je přípustná. To, že takový závěr není bez dalšího pravdivý, je právě podstatou učení o časových mezích právní moci. Pro posouzení této otázky je v první řadě nutné stanovit okamžik¹⁵¹, kterým je ukončeno poznání soudu, pokud jde o skutkové okolnosti důležité pro rozhodnutí v konkrétní věci. Tím bude zároveň zodpovězena i otázka, k jakému časovému okamžiku se účinky právní moci vztahují.

3.3.1 Rozhodný okamžik

K pochopení podstaty časových mezí právní moci je nejdříve nutné vymezit rozhodný okamžik. Úprava rozhodného okamžiku má pro civilní řízení, jak dále uvidíme, velmi významné důsledky. Podle ustanovení § 154 odst. 1 je pro rozsudek rozhodující stav v době jeho vyhlášení. To prakticky znamená, že tento okamžik je pro soud rozhodující pro posouzení identity věci a pro zjištění skutkového stavu věci, o které má být autoritativně rozhodnuto.¹⁵² Moment vyhlášení rozsudku tedy stanovuje po časové stránce hranici poznání soudu. Jestli se skutkový stav změní po tomto okamžiku, nemůže být taková změna samozřejmě v rozhodnutí již reflektována. Právě tím lze

---

¹⁵⁰ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol., Občanský soudní řád - komentář, 1. díl, 7. vydání. Praha, 2006, s. 735

¹⁵¹ Srov. kapitulu 3.3.1

¹⁵² Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 116

odůvodnit skutečnost, že v následném řízení lze projednat skutečnosti, které nastaly po vyhlášení rozsudku, které však patří ke skutkovému základu původně uplatněného procesního nároku.¹⁵³ Ačkoli jsem si vědom toho, že striktní dodržování ustanovení § 154 odst. 1 může někdy vést k nespravedlivým výsledkům¹⁵⁴, budu při dalším výkladu vycházet z této úpravy.

Výjimku z pravidla, že pro rozsudek je rozhodující stav v době jeho vyhlášení stanoví § 154 odst. 2 OSŘ. Podle tohoto ustanovení lze uložit povinnost k plnění dávek, které se stanou splatnými teprve v budoucnu (typicky dávky výživného). I v tomto případě však musí být právní důvod plnění a splatnost alespoň jedné dávky dána již v době vyhlášení rozsudku.¹⁵⁵ Soud tedy vychází ze skutkových okolností, které existují již v době rozhodnutí, a na jejich základě činí prognózu, že takto zjištěný skutkový stav bude trvat i v budoucnu. Změny skutkového stavu po vyhlášení rozhodnutí v rozhodnutí zohledněny nejsou, proto nic nebrání jejich uplatnění v dalším řízení.¹⁵⁶

3.3.2 Význam časových mezí právní moci

Soud při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu, jak jej zjistil v průběhu řízení. Jako „časovou hranici“ pro zjištění skutkového stavu jsme označili moment vyhlášení rozsudku. Skutkový stav věci, o které bylo pravomocně rozhodnuto se však může změnit i po tomto rozhodném okamžiku. Ten zároveň bude sloužit jako kritérium pro posouzení o jaké skutečnosti (z hlediska časového) se bude jednat v dalším potenciálním řízení. Jako nové skutečnosti budou posouzeny ty, které vznikly (nastaly) po vyhlášení rozsudku.¹⁵⁷ Naopak dříve nastalými skutečnostmi označujeme ty, které existovaly před rozhodným okamžikem (tedy v době původního řízení), a které mohly být soudem v původním řízení zohledněny. Na tomto místě se budu zabývat důsledky uplatnění obou „druhů“ těchto skutečností v následných řízeních.

Jestliže budou novou žalobou uplatněny nové skutečnosti (které neexistovaly v době původního řízení), nebude projednání takové žaloby nic bránit, byť by se v ní

---

¹⁵³ Srov. výklad v kapitole 3.3.2

¹⁵⁴ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 119-122

¹⁵⁵ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol., Občanský soudní řád - komentář, 1. díl, 7. vydání. Praha, 2006, s. 710

¹⁵⁶ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 121-122

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 126

žalobce domáhal „*stanovení předtím pravomocně zamítnutého právního následku nebo žalovaný jejím prostřednictvím uplatňuje zánik pravomocně mu stanovené povinnosti*“¹⁵⁸. Z hlediska identity předmětu řízení se totiž v žádném případě nebude jednat o idem, protože bude jiný minimálně základ nároku (čemuž odpovídají skutkové tvrzení v žalobě). Situaci lze demonstrovat na jednoduchém příkladu dvou určovacích žalob. Dejme tomu, že v prvním sporu byla z věcných důvodů zamítnuta žaloba X proti Y na určení jeho vlastnictví k věci. Důvodem zamítnutí byla neplatnost kupní smlouvy. Nic však X nebrání podat novou žalobu na určení jeho vlastnictví k téže věci, kterou odůvodní tím, že věc následně nabyt na základě darovací smlouvy. Takováto žaloba bude bezpochyby přípustná, v prvním a následném řízení se jedná o dva odlišné procesní nároky (žalobní návrh je sice totožný, avšak skutkové odůvodnění je odlišné). Darovací smlouva totiž zakládá zcela nový skutek. Právě proto by tato žaloba byla přípustná i kdyby k darování došlo i před rozhodným okamžikem. Takovýto skutek by totiž nenáležel k předmětu původního řízení (základ nároku je totiž zcela jiný)¹⁵⁹.

Důvodem přípustnosti opětovného rozhodnutí o stejném právním následku je i fakt, že k původnímu skutku přistoupí skutečnost, která je rozhodná z hlediska posouzení téže hmotněprávní normy. Typicky se bude jednat o nastoupení splatnosti pohledávky po tom, co byla původní žaloba zamítnuta právě (a pouze) z důvodu, že uplatňovaná pohledávka ještě nebyla dospělá.¹⁶⁰ V této souvislosti hovoříme o takovém zamítnutí, jako o zamítnutí „pro tentokrát“.¹⁶¹ Kdyby žalovaná pohledávka byla splatná již v době prvního řízení (nejpozději v době vyhlášení rozsudku), bylo by vyhověno již původní žalobě. Bude proto v novém řízení nutné k nastoupení splatnosti žalované pohledávky přihlídnout. Kdyby soud následné řízení zastavil (§ 159a odst. 5), je zcela evidentní nespravedlivost takového postupu vůči žalobci.

Rovněž učinění jednostranného právního úkonu (např. odstoupení od smlouvy, výpověď z právního poměru) jedním z účastníků původního řízení musí být v eventuálním následném řízení posuzováno jako nová skutečnost.¹⁶² Jestli např. žalovaný, který byl úspěšný v prvním sporu o určení zda mezi ním a žalovaným existuje nájemní poměr, následně učiní výpověď z nájemního poměru, může se neúspěšný

---

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 127

¹⁵⁹ Srov. k tomu další výklad o vyloučení dříve nastalých skutečností z následného projednání.

¹⁶⁰ R 52/1966

¹⁶¹ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 127, 128

¹⁶² Tamtéž, s. 130-132

žalovaný z prvního sporu domáhat určení, že nájemní poměr neexistuje. Takové řízení nemůže být zastaveno s odůvodněním, že se jedná o pokus dosáhnout pojmově protikladného rozhodnutí.

Povahu nové skutečnosti, která mění skutkový stav z doby původního řízení, může mít i následně vydané pravomocné konstitutivní soudní rozhodnutí.¹⁶³ Konstitutivní rozhodnutí je totiž z hlediska hmotného práva právní skutečností, která zakládá, mění, nebo ruší hmotněprávní vztah.¹⁶⁴ Konstitutivní rozhodnutí je proto třeba posoudit stejně, jako každou jinou nově nastalou hmotněprávní skutečnost.

Výše rozebraná problematika se týče projednávání procesního nároku, u něhož došlo ke změně skutkového základu po rozhodném okamžiku (§ 154 odst. 1). Jiné řešení však vyžaduje situace, kdy bude v novém řízení uplatňován procesní nárok, jehož základ se změnil ještě před vyhlášením prvního rozsudku, tedy před rozhodným okamžikem, a jehož cílem bude původní rozsudek změnit. Následující výklad bude věnován této situaci.

Skutečnosti, které existovaly před rozhodným okamžikem, jsme pro účely následného řízení nazvaly dříve nastalé skutečnosti. Tyto skutečnosti tedy mohly a měly být projednány již v původním řízení. Bylo by proti smyslu institutu právní moci (a civilního procesu jako takového), kdyby mohly být takové skutečnosti projednány ještě v následném řízení. Avšak samozřejmě pouze za předpokladu, že by (v případě, že by byly tvrzeny v prvním řízení) náležely k předmětu původního řízení.¹⁶⁵ Jinými slovy lze říct, že skutečnosti jsou vyloučeny z následného projednání v případě za splnění dvou podmínek. První je, že tyto nastaly (existovaly) již v době prvního řízení. Druhá je, že mohly (a měly) být předmětem předchozího řízení (týkají se tedy stejného procesního nároku), neboli byly-li by tvrzeny, náležely by k předmětu původního řízení.

K vyloučení projednání takovýchto skutečností přitom dochází jak v důsledku nezměnitelnosti, tak v důsledku závaznosti rozhodnutí.¹⁶⁶ Právě uvedené můžeme ukázat na následujících příkladech. V prvním sporu mezi X a Y byla (z věcných důvodů) zamítnuta žaloba X na určení, že mezi účastníky neexistuje nájemní poměr. Žalobce (nájemce) v žalobě tvrdil, že nájemní smlouva je neplatná pro rozpor s § 37 OZ

---

¹⁶³ Tamtéž, s. 129

¹⁶⁴ Zoulík, F., Konstitutivní rozsudky. Právník. 1966, s. 435

¹⁶⁵ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 133

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 133-134

(pro neurčitost právního úkonu). V následném sporu se X opět domáhá určení neexistence téhož nájemního poměru. Tentokrát tvrdí, že nájemní smlouva je neplatná pro nesrozumitelnost právního úkonu (§ 37 OZ). Řízení o druhé žalobě bude zastaveno pro překážku rei iudicatae (§ 104 odst. 1, § 159a odst. 5). V dalším příkladu předpokládejme, že se Y (tedy pronajímatel) následně žalobou domáhá plnění (nájemného). Ani v tomto řízení nemůže uspět X s argumentací, že nájemní smlouva je neplatná pro nesrozumitelnost (je to skutečnost, která existovala již v době původního řízení, měl ji tedy uplatnit v něm). Soud bude při řešení prejudiciální otázky existence nájemního poměru vycházet z prvního rozsudku (159a odst. 1 a 4).

Vyloučení dříve nastalých skutečností z dalšího projednávání v důsledku působení pravomocného rozhodnutí postihuje jak žalobce, tak žalovaného. Toho důkazem je zejména ustanovení § 268 odst. 1 písm. g).¹⁶⁷

Na závěr ještě upozorňuji, že na skutečnostech, které tu byly v době původního řízení, lze založit žalobu na obnovu řízení podle § 228. Samozřejmě toliko za podmínek stanovených citovaným ustanovením, mezi které patří i to, že neprojednání dříve nastalých skutečností v původním řízení účastník nezavinil. Právě žaloba na obnovu řízení je procesním prostředkem, jak se může účastník bránit nepříznivým důsledkům toho, že nějaké skutečnosti nebyly v původním řízení projednány. Nelze v této souvislosti přehlédnout, že se v případě povolení obnovy řízení jedná o zásah do právní moci rozhodnutí.¹⁶⁸

---

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 134

¹⁶⁸ Srov. kapitulu 5.2

4. Vykonatelnost rozhodnutí

4.1 Pojem a význam institutu

Vykonatelnost rozhodnutí je vlastnost, resp. účinek rozhodnutí, který „*spočívá v jeho přímé vynutitelnosti prostřednictvím státní moci nebo pod její kontrolou*“.¹⁶⁹ Je další vlastností soudního rozhodnutí (vedle právní moci), která mu dodává autoritativnost. Má dokonce k autoritativnosti (jako obecné vlastnosti rozhodnutí) v jistém smyslu ještě blíže. Jestliže v nalézacím řízení soud zjistil určitý právní stav a rozhodl o něm, pak takovéto řešení musí být i vynutitelné a to i proti vůli osob, jichž se rozhodnutí týká (samozřejmě vždy prostřednictvím nebo pod kontrolou státní moci). Vykonatelnost musí být vlastností rozhodnutí, jinak by soudní rozhodování (a celý civilní proces) postrádalo smysl. Nelze si představit účinnou ochranu ohrožených nebo porušených práv bez vynutitelnosti toho, co bylo soudem jako „právo mezi stranami“ shledáno.

Instituty právní moci a vykonatelnosti nelze zaměňovat. Každý z nich totiž plní jinou funkci. Právní moc (meritorních rozhodnutí) chrání právní postavení účastníků v dalších řízeních, kdežto vykonatelnost má zajišťovat (i nucenou) realizaci zjištěného právního stavu.¹⁷⁰ Kromě toho vykonatelnost je účinkem širšího okruhu rozhodnutí, než právní moc¹⁷¹. Vykonatelná jsou totiž rozhodnutí všechna. Vykonatelná jsou např. i usnesení podle § 170 odst. 2 (právní mocí však nadány nejsou), ovšem jen pokud je soud nezmění.¹⁷² Co se týče platebních rozkazů (výslovná úprava totiž ohledně nich chybí), je nutné vycházet z § 174 odst. 1, resp. § 175 odst. 3 (platební rozkaz má účinky pravomocného rozhodnutí, je tudíž i vykonatelný). Vykonatelný je samozřejmě i evropský platební rozkaz (čl. 18 a 19 NoEPR.).

V souvislosti s vykonatelností je nutno mít na paměti, že je to (jak již bylo řečeno) obecná vlastnost rozhodnutí, a nelze ji zaměňovat s výkonem rozhodnutí, resp. s exekucí. Je tedy nesprávné, řekneme-li např., že určovací rozsudek je nevykonatelný.

---

¹⁶⁹ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 5. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2008, s. 323

¹⁷⁰ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 75

¹⁷¹ O tom, jaké rozhodnutí nabývají právní moci srov. kapitolu 2.3

¹⁷² Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 327

Není pouze vykonatelný prostřednictvím výkonu rozhodnutí (nebo exekuce)¹⁷³, neboť nestanoví povinnost k plnění. Je však vykonatelný jiným způsobem.¹⁷⁴

Co se týče subjektivních mezí vykonatelnosti rozhodnutí (tj. stanovení, jakým adresátům je vykonatelnost adresována), zákon tuto problematiku výslovně neřeší. Bude proto třeba vycházet z toho, že subjektivní meze vykonatelnosti se shodují se subjektivními mezemi právní moci.¹⁷⁵ Pouze ti, kterých se vykonatelné rozhodnutí týká jsou povinni přizpůsobit své chování vykonatelnému rozhodnutí. Vykonatelnost se tedy ve většině případů bude týkat pouze účastníků řízení (případně jejich právních nástupců), v němž bylo rozhodnutí vydáno. Lze totiž připustit např. i vykonatelné rozhodnutí na plnění ve prospěch třetí osoby (vycházející z § 50 OZ). K podání návrhu na výkon rozhodnutí je však oprávněn pouze účastník nalézacího řízení, nikoli třetí osoba v jejíž prospěch má být plněno.¹⁷⁶ Dále je vykonatelnost adresována samozřejmě i soudům a všem jiným orgánům veřejné správy.

Zajímavá situace je spojena s případem, kdy zákon stanoví, že rozhodnutí lze exekučně vykonat, jestliže exekuční řízení bude zahájeno do určité doby (§ 408 odst. 2 Obchz.). Lze se setkat s názorem, že vykonatelnost takového rozhodnutí je omezena časem. Podle mého názoru je třeba se přiklonit k pojetí, že rozhodnutí, kterého výkon lze zahájit jen do určité doby, vykonatelnost neztrácí. Takový závěr o časově omezené vykonatelnosti by bylo možné, s ohledem na vymezení vykonatelnosti (v podstatě určení podmínek, za kterých se rozhodnutí stává formálně vykonatelným) jen stěží dovodit. Exekuční řízení by však po uplynutí stanovené doby nebylo možné zahájit, protože tak stanoví zákon (konkrétně § 408 odst. 2 Obchz.). Rozhodnutí přesto formálně vykonatelné bude.¹⁷⁷

Nabytí vykonatelnosti může rozhodnutí pozbýt pouze tím, že je v řádné procesní proceduře (mimořádné opravné prostředky, postup podle § 77 odst. 2, § 99 odst. 3 a § 163, řízení o ústavní stížnosti) zrušeno, eventuálně též tím, že je odstraněn výrok, jímž byla vyslovena předběžná vykonatelnost. Na roveň zrušení se klade situace, kdy po povolení obnovy řízení soud rozhodnutí změní a toto nové rozhodnutí nahrazuje

---

¹⁷³ Budu v dalším textu používat pro zjednodušení pojem exekuce a výkon rozhodnutí promiskue, ačkoli jsem si vědom rozdílu mezi těmito pojmy.

¹⁷⁴ Srov. následující kapitolu.

¹⁷⁵ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 76-77

¹⁷⁶ Macur, J., Kurs občanského práva procesního - Exekuční právo, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s.

35

¹⁷⁷ Kurka, V., Drápal, L., Výkon rozhodnutí v soudním řízení. Praha: Linde, 2004, s. 69-70

rozhodnutí původní (§ 235h odst. 1), a taky případ opravného usnesení (§ 164), kdy se původní rozhodnutí nahrazuje opraveným.¹⁷⁸

4.2 Způsoby vykonatelnosti

Možné způsoby vykonatelnosti rozhodnutí úzce souvisí s tím, o jaký druh rozhodnutí se z hlediska uplatněné žaloby jedná. Podle § 80 OSŘ lze žalobou (nebo návrhem na zahájení řízení) uplatnit, aby bylo rozhodnuto zejména (výčet je tedy demonstrativní) o osobním stavu, o splnění určité povinnosti a o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není. Podle toho členíme i rozsudky zejména na rozsudky o osobním stavu (statusové)¹⁷⁹, na plnění a rozsudky určovací, přičemž s každým je spojen jiný způsob vykonatelnosti.

Z hlediska počtu se budou nečastěji vyskytovat rozsudky na plnění (ať již dare, facere, omittere nebo pati). Vykonatelnost všech těchto rozsudků spočívá v tom, že podle nich může být nařízen výkon rozhodnutí, resp. exekuce podle EŘ. Vykonatelností rozsudků na plnění tedy rozumíme způsobilost být exekučním titulem.¹⁸⁰ Exekučním titulem nazýváme rozhodnutí, které je podkladem pro výkon rozhodnutí (nebo exekuci). O výkonu rozhodnutí můžeme v této souvislosti hovořit jako o vykonatelnosti rozhodnutí v užším smyslu.¹⁸¹ Jinými slovy, vykonatelnost rozsudku na plnění spočívá v tom, že povinnost k plnění v něm stanovené lze vynutit i proti vůli povinného účastníka.¹⁸² Je samozřejmě pojmově vyloučeno uvažovat o výkonu rozhodnutí (vykonatelnosti v užším smyslu), jímž byla žaloba na plnění (§ 80 písm. b)) zamítnuta.¹⁸³

Vykonatelnost jiných rozsudků, než těch, které ukládají určité plnění (tedy zejména rozsudků statusových a určovacích) nespočívá v možnosti domáhat se přiznaného plnění prostřednictvím výkonu rozhodnutí, resp. exekuce. Rozsudky o osobním stavu a rozsudky určovací totiž neukládají žádné plnění (a tak by ve

---

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 92-93

¹⁷⁹ Dalším druhem rozsudků jsou rozsudky o založení, změně nebo zrušení právního vztahu (konstitutivní rozsudky). Některé z nich jsou vykonatelné i exekučně (např. rozsudky o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví podle § 142 odst. 1 OZ).

¹⁸⁰ Štajgr, F., Právní moc a vykonatelnost se vztahem na exekuční tituly. Právník, 1954, s. 539

¹⁸¹ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 77

¹⁸² Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol., Občanský soudní řád - komentář, 1. díl, 7. vydání. Praha, 2006, s. 745

¹⁸³ Kurka, V., Drápal, L., Výkon rozhodnutí v soudním řízení. Praha: Linde, 2004, s. 16

vykonávacím resp. exekučním řízení nebylo co vykonávat. Vykonatelnost těchto rozsudků se projevuje v tom, že práva nebo povinnosti jimi založená nebo deklarovaná slouží jako podklad pro zápisy do příslušných evidencí (např. do Katastru nemovitostí České republiky, matriky a dalších)¹⁸⁴. Tak např. bylo-li rozhodnuto o nezrušitelném osvojení, bude do matriky zapsán místo dosavadního rodiče osvojence jeho osvojitel. Nebo bylo-li rozhodnuto o určení otcovství, bude ten kdo byl určen vykonatelným rozhodnutím otcem dítěte zapsán jako otec do matriky. Rovněž rozsudek, který určuje kdo je vlastníkem nemovitosti, bude sloužit jako podklad pro vklad do Katastru nemovitostí ČR. Nutno připomenout, že jako podklad pro zápisy do příslušných evidencí budou sloužit i zamítavé rozsudky (ovšem pokud byly zamítnuty z věcných důvodů).

Vykonatelnost jiných rozsudků, než těch, které odsuzují k určitému plnění se projeví rovněž tím, že z nich vycházejí všechny orgány veřejné moci při posuzování právních poměrů osob, pro než jsou tyto rozsudky závazné. Co se týče statusových rozsudků, je ochrana práva, jež je jimi poskytována zajištěna již tím, že jsou závazná erga omnes (§ 159a odst. 3).¹⁸⁵ Tato rozhodnutí se „vykonávají“ i tím, že je každý povinen k nim přihlídnout a vycházet z nich.¹⁸⁶ Nadto jejich vykonatelnost spočívá i v tom, že soud je povinen tato rozhodnutí oznamovat orgánům státní správy.¹⁸⁷

Specifická situace je spojena s rozsudky, které ukládají prohlášení vůle (§ 161 odst. 3), které se již nepovažují ze rozsudky určovací.¹⁸⁸ Těmito se ukládá povinnost k plnění spočívající v prohlášení vůle (např. povinnost uzavřít smlouvu podle § 290 odst. 2 Obchz). I když je v nich stanovena povinnost k plnění, nejsou tyto rozsudky vykonatelné exekučně.¹⁸⁹ § 161 odst. 3 totiž stanoví, že takovéto rozsudky nahrazují prohlášení (tedy plnění, které ukládají). Jejich výkonu tak není zapotřebí. Cíl, který žalobce sledoval je naplněn v okamžiku, kdy rozsudek nabyl právní moci (např. smlouva je tímto momentem uzavřena). Rozsudek ukládající prohlášení vůle má tedy

---

¹⁸⁴ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol., Občanský soudní řád - komentář, 1. díl, 7. vydání. Praha, 2006, s. 746

¹⁸⁵ Winterová, A, a kolektiv, Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou, 3. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2007, s. 379

¹⁸⁶ Kurka, V., Drápal, L., Výkon rozhodnutí v soudním řízení. Praha: Linde, 2004, s. 16

¹⁸⁷ Stavinohová, J., Hlavsa, P., Civilní proces a organizace soudnictví. Brno: Doplněk, 2003, s. 407

¹⁸⁸ Kurka, V., Drápal, L., Výkon rozhodnutí v soudním řízení. Praha: Linde, 2004, s. 79

¹⁸⁹ R 55/1996

z hlediska hmotného práva povahu právní skutečnosti.¹⁹⁰ „Je tedy vyloučeno vymáhat „splnění“ povinnosti k prohlášení vůle výkonem rozhodnutí, včetně výkonu nezastupitelných plnění ve smyslu § 351 o.s.ř., tj. ukládáním pokut.“¹⁹¹ Od toho je ale potřeba odlišovat situaci, kdy soud např. uloží povinnému zaslat oprávněnému písemnost (např. dopis) určitého obsahu, který je exaktně určen ve výroku. Takový rozsudek nenahrazuje prohlášení vůle. Povinnost zaslat dopis tedy bude vynutitelná exekučně.¹⁹²

Co se týče usnesení, platí pro způsoby vykonatelnosti obdobně to, co bylo řečeno o rozsudcích. Jestliže usnesení stanoví povinnost k určitému plnění (např. náhradu nákladů řízení podle § 151 odst. 4, pořádková pokuta podle § 53 odst. 1), je jako každé rozhodnutí na plnění, vykonatelné exekučně (je exekučním titulem). Avšak usnesení ryze procesní povahy (i když je jimi ukládána nějaká povinnost) se nevykonávají exekučně, jestliže k jejímu vynucení zákon, s přihlédnutím k povaze věci, stanoví jiné prostředky. Jako příklad lze uvést usnesení o předvedení účastníka k soudnímu jednání. Tuto povinnost soud vynucuje pořádkovými pokutami (§ 53) či nařízením předvedení (§ 52).¹⁹³ Exekučním titulem není např. ani usnesení, jehož obsahem je výzva k zaplacení soudního poplatku za řízení. Takové usnesení se tedy nebude vykonávat prostřednictvím výkonu rozhodnutí, nýbrž soud řízení pro nezaplacení poplatku splatného podáním návrhu na jeho zahájení zastaví.¹⁹⁴

Způsob určení vykonatelnosti platebního rozkazu je zřejmý. Platebním rozkazem (jak „běžným“, směnečným, resp. šekovým, tak evropským) lze uložit toliko peněžité plnění, bude proto vykonatelný exekučně (konkrétně prostředky pro vymáhání peněžitých plnění).

4.3 Formální vykonatelnost

S pojmem formální (a taky materiální) vykonatelnost se v literatuře setkáváme především v souvislosti s exekučními tituly (tedy vykonatelnými rozhodnutími,

---

¹⁹⁰ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 327

¹⁹¹ Kurka, V., Drápal, L., Výkon rozhodnutí v soudním řízení. Praha: Linde, 2004, s. 80

¹⁹² R 66/2005

¹⁹³ Tripes, A., Exekuce v soudní praxi, 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 19

¹⁹⁴ Srov. k tomu blíže Kurka, V., Drápal, L., Výkon rozhodnutí v soudním řízení. Praha: Linde, 2004, s. 82

ukládajícími určité plnění).¹⁹⁵ Vykonatelnost tedy chápeme ve dvojí rovině, formální a materiální. Takto je však potřeba chápat každé vykonatelné soudní rozhodnutí (nejen rozhodnutí na plnění). Formální vykonatelnost je označení pro podmínky, jež musejí být splněny k tomu, aby se rozhodnutí stalo vykonatelným.¹⁹⁶ Jde o znak, který určuje kdy se stává rozhodnutí vykonatelným.¹⁹⁷ Tedy určením, od kdy jsou povinni adresáti přizpůsobit své chování tomuto rozhodnutí.

4.3.1 Moment nabytí vykonatelnosti

Právní úprava určení momentu nabytí vykonatelnosti se pro jednotlivé formy rozhodnutí (rozsudky, usnesení a platební rozkazy) liší. Tato problematika zároveň ukazuje, jaká je vzájemná souvislost a podmíněnost institutů právní moci a vykonatelnosti. Úzké souvislosti mezi oběma instituty si lze všimnout při úpravě momentu nabytí vykonatelnosti rozsudků. Zákon zpravidla váže vykonatelnost rozsudků na jejich právní moc. Výjimku představuje pouze předběžná vykonatelnost¹⁹⁸ a případ, kdy běží lhůta k vyklizení bytu až po zajištění bytové náhrady, nebo přístřeší (i v tomto případě však vykonatelnost nastane po právní moci).

Nabytí vykonatelnosti rozsudku právní úprava diferencuje v závislosti na tom, zda rozsudek odsuzuje k určitému plnění nebo nikoli. Není-li v rozsudku uložena povinnost k plnění, splývá moment nabytí vykonatelnosti a právní moci v jeden okamžik. Takový rozsudek je tedy vykonatelný, jakmile nabyl právní moci (§ 161 odst. 2). To bude případ všech rozsudků, které neukládají povinnost k plnění (zejména tedy určovacích a statusových rozsudků, avšak i zamítajících rozsudků o žalobách na plnění). Nabytí právní moci a vykonatelnosti spadá v jeden okamžik rovněž v případě rozsudků ukládajících prohlášení vůle (§ 161 odst. 3). Podle § 161 odst. 2 se určí moment, kdy se stane rozsudek vykonatelný taktéž v případě, kdy je sice rozsudkem ukládána povinnost, nicméně z povahy věci není její splnění vázáno na lhůtu. To se bude týkat

---

¹⁹⁵ Např. Kurka, V., Drápal, L., Výkon rozhodnutí v soudním řízení. Praha: Linde, 2004, s. 66 a násl.; Tripes, A., Exekuce v soudní praxi, 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 46 a násl.; Macur, J., Kurs občanského práva procesního - Exekuční právo, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 34 a násl.

¹⁹⁶ Macur, J., Kurs občanského práva procesního - Exekuční právo, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 34

¹⁹⁷ Kurka, V., Drápal, L., Výkon rozhodnutí v soudním řízení. Praha: Linde, 2004, s. 66

¹⁹⁸ Srov. kapitolu 4.5

rozsudků odsuzujících k povinnosti zdržet se určitého jednání, nebo určité jednání jiného strpět, jakož i těch, jež se vykonávají rozdělením společné věci podle § 348 a 349.¹⁹⁹

Naopak rozsudky znějící na plnění se stávají vykonatelnými jakmile uplyne lhůta k plnění (§ 161 odst. 1), tudíž až po nabytí právní moci. Lhůta k plnění (nazývaná též pariční lhůta) totiž běží zásadně od právní moci rozsudku (§ 160 odst. 1). Z této zásady však existují dvě výjimky. První představuje již zmíněná předběžná vykonatelnost. Druhou výjimkou je běh pariční lhůty k vyklizení bytu. Ta běží až ode dne zajištění bytové náhrady nebo přístřeší (§ 160 odst. 3), nikoli tedy od právní moci rozsudku. Tento případ se týká situace, kdy byla v rozsudku neúspěšnému žalovanému (povinnému), který je povinen vyklidit byt, přiznána bytová náhrada nebo přístřeší. Tuto bytovou náhradu nebo přístřeší je pak povinen zajistit žalobce, jež měl úspěch ve věci, čili oprávněný (§ 343). Jestliže by stanovenou bytovou náhradu nebo přístřeší nezajistil, pak se rozsudek ukládající povinnost vyklidit byt, nestane vykonatelným.

Délka pariční lhůty je zákonem stanovena na tři dny, resp. patnáct dní, jde-li o povinnost vyklidit byt (§ 160 odst. 1). Ve výroku rozsudku tedy není nutné délku pariční lhůty uvádět²⁰⁰ (ačkoli tomu tak bývá). Pokud nebude délka pariční lhůty v rozsudku uvedena, pak se má za to, že povinnosti uložené v rozsudku je třeba splnit do tří dnů, resp. do patnácti dnů (jde-li o vyklizení bytu) od právní moci (§ 261a odst. 2). Rozsudek se tedy v takovém případě stává vykonatelným uplynutím pariční lhůty podle zákona. Pro běh pariční lhůty se použije ustanovení § 57.²⁰¹

Zákonnou lhůtu k plnění může soud v odůvodněných případech podle § 160 odst. 1 prodloužit, nebo rozdělit peněžité plnění na splátky (což je vlastně také prodloužení pariční lhůty ohledně již splatného plnění). V žádném případě nesmí soud stanovit pariční lhůtu kratší, než jaká je stanovena zákonem (tj. tři, resp. patnáct dní). Důvody, proč soud stanovil lhůtu delší než zákonnou nebo proč uložil zaplacení peněžitého plnění ve splátkách, je povinen uvést v odůvodnění rozsudku.²⁰² Z toho vyplývá, že jestli má být zákonná pariční lhůta nahrazena soudcovskou (nebo má být peněžité plnění rozděleno na splátky), musí tak soud výslovně stanovit ve výroku

---

¹⁹⁹ Kurka, V., Drápal, L., Výkon rozhodnutí v soudním řízení. Praha: Linde, 2004, s. 87

²⁰⁰ R 21/1981

²⁰¹ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 329

²⁰² Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol., Občanský soudní řád - komentář, 1. díl, 7. vydání. Praha, 2006, s. 742

rozsudku. Pokud je ve výroku stanovena delší lhůta k plnění, než stanoví zákon, rozsudek se stává vykonatelným až uplynutím této lhůty. „*Možnosti, které má soud při úpravě vykonatelnosti, využije zejména tehdy, jestliže je zřejmé, že v zákonné lhůtě by nebylo možné zajistit plnění (např. odstranit vadu věci), anebo lze-li důvodně očekávat dobrovolné plnění.*“²⁰³

Jestliže soud rozhodne o rozložení peněžitého plnění na splátky, musí určit rovněž jejich výši a podmínky splatnosti (§ 160 odst. 1). Zároveň může výslovně stanovit že rozkládá plnění s podmínkou ztráty výhody splátek v případě nedodržení jedné či několika splátek. To prakticky znamená, že po nezaplacení stanoveného počtu splátek se stává rozhodnutí vykonatelné ohledně celého zbývajících plnění. To však pouze v případě, že o zaplacení zbytku pohledávky věřitel požádá nejpozději do splatnosti nejbližší splátky (§ 565 OZ).²⁰⁴ Na druhé straně lze uzavřít dohodu, kterou si účastníci sjednají, že dluh bude plněn ve splátkách. To lze i tehdy, když pohledávka již byla přiznána vykonatelným rozhodnutím. Taková dohoda může být důvodem k zastavení exekuce (výkonu rozhodnutí) podle § 268 odst. 1 písm. h).²⁰⁵

OSŘ v souvislosti s nabytím vykonatelnosti obsahuje ještě jednu zvláštní úpravu. Tu představuje § 160 odst. 2, podle něhož je třeba v budoucnu splatné dávky plnit, jakmile se podle rozsudku stanou splatnými. V rozsudku přitom musí být exaktně stanovena i výše dávek. Takovou dávkou bude např. výživné a to bez ohledu na to, komu je určeno.²⁰⁶ Vykonatelným se však stane takový rozsudek již okamžikem splatnosti první dávky. Z hlediska hmotného práva totiž představuje opětuující se plnění nárok jediný, důsledky vykonatelnosti (způsobilost být podkladem pro exekuci) se vždy vztahují na rozsudek jako celek. Ovšem dávky, které se stanou splatnými teprve v budoucnu budou moci být nuceně vymoženy toliko výkonem rozhodnutí srážkami ze mzdy (§ 284 odst. 2). Podle tohoto ustanovení se vztahuje nařízení výkonu rozhodnutí tedy i na dávky, které se stanou splatnými teprve v budoucnu. Tento režim se uplatní jen pokud jde o výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy. V případě výkonu rozhodnutí prostřednictvím jiných způsobů vymáhání peněžitého plnění bude moci být výkon

---

²⁰³ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 329

²⁰⁴ Kurka, V., Drápal, L., Výkon rozhodnutí v soudním řízení. Praha: Linde, 2004, s. 85

²⁰⁵ SJ 14/2006

²⁰⁶ Tripes, A., Exekuce v soudní praxi, 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 47

rozhodnutí nařízen až po splatnosti konkrétní dávky (dávek), kterou se rozhodne oprávněný vymáhat.²⁰⁷

Moment nabytí vykonatelnosti usnesení se řídí § 171, není-li v OSŘ nebo ve zvláštních právních předpisech nabytí vykonatelnosti upraveno jinak.²⁰⁸ V případě usnesení je vazba vykonatelnosti na právní moc do značné míry potlačena.

I v případě usnesení rozlišujeme při stanovení okamžiku nabytí vykonatelnosti usnesení, která ukládají nějaké plnění a usnesení, která plnění neukládají. Jestli ukládá usnesení určitou povinnost k plnění, běží lhůta k plnění od doručení (na tedy od právní moci, jako v případě běhu pariční lhůty u rozsudků). Tomu je potřeba rozumět tak, že byla-li usnesením uložena plnění např. jednomu účastníku, běží lhůta k plnění od doručení právě tomuto účastníku, i když se usnesení doručuje všem účastníkům. Nedostatek doručení jinému účastníku nemůže být na překážku nařízení exekuce. Podmínkou nabytí vykonatelnosti je tedy toliko doručení účastníku, který má povinnost plnit.²⁰⁹ To platí samozřejmě i pro usnesení, kterým se rozhoduje o věci samé (meritorní usnesení). Co se týče délky pariční lhůty, ta může být vždy pouze třídní. Usnesením totiž nemůže být uložena povinnost vyklidit byt, a ani soud nemůže lhůtu k plnění prodloužit.²¹⁰

§ 171 odst. 2 stanoví, že jestliže nebyla v usnesení uložena povinnost k plnění, stává se usnesení vykonatelným, není-li stanoveno jinak, jakmile bylo doručeno (§ 168 odst. 2), a v případě, že není třeba doručovat, jakmile bylo vyhlášeno. Nebylo-li usnesení ani vyhlášeno, stává se vykonatelným vyhotovením (tj. jakmile soud v příslušném záznamu ve spise uvedl výrok usnesení a den jeho vydání²¹¹).

Již bylo řečeno, že vazba mezi právní mocí a vykonatelností usnesení je do značné míry potlačena. Existují tedy i případy, kdy je nabytí vykonatelnosti usnesení vázáno na nabytí právní moci. Podle § 171 odst. 3 tak musí stanovit zákon nebo rozhodnutí soudu. Lhůta k plnění v takovém případě běží až po právní moci (nebo povinnost uloženou v usnesení bude třeba splnit až po právní moci). Zákonem je vykonatelnost usnesení vázána na právní moc např. v případě usnesení, jímž bylo

---

²⁰⁷ Tamtéž, s. 86

²⁰⁸ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol., Občanský soudní řád - komentář, 7. vydání. Praha, 2006, s. 768

²⁰⁹ Schelleová, I., Exekuční řízení. Praha: Eurolex Bohemia s.r.o., 2005, s. 60

²¹⁰ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 331

²¹¹ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol., Občanský soudní řád - komentář, 1. díl, 7. vydání. Praha, 2006, s. 768

rozhodnuto o přiznání nákladů řízení (§ 151 odst. 4). Lhůta k plnění běží až od právní moci takového usnesení. V případě, že o vykonatelnosti usnesení až po právní moci rozhoduje soud, musí při využití této možnosti posoudit všechny okolnosti případu, včetně zvážení možnosti, zda neprodleným výkonem usnesení ještě před právní mocí (nebo naopak po právní moci) nevznikne účastníku značná nebo těžko nahraditelná (nebo nenahraditelná) újma, jakož i toho, zda stanovením vykonatelnosti usnesení až po právní moci nebude zamýšlené opatření zmařeno. Ustanovení § 171 odst. 3 lze aplikovat na každé usnesení, tj. jak meritorní, tak procesní, včetně usnesení ve věcech výkonu rozhodnutí. Soud tak může postupovat v případě usnesení, v nichž ukládá povinnost k plnění, a také ukládá-li účastníku nebo jiné osobě jinou povinnost. Musí však ve výroku výslovně uvést, že lhůta k plnění běží až od právní moci, nebo že povinnost, která je v usnesení stanovena má být splněna až po právní moci.²¹²

Vykonatelnost usnesení je však v některých zvláštních případech upravena odlišně od § 171 (úprava obsažena v tomto ustanovení se proto neuplatní).²¹³ Jako příklad lze uvést usnesení o nařízení prodeje zástavy, které se stává vykonatelným dnem kdy nabylo právní moci (§ 200za).

Moment nabytí vykonatelnosti platebního rozkazu zákon výslovně neřeší. Tento okamžik je však možné určit v logické závislosti na tom, jak je tato forma rozhodnutí upravena. Podle § 174 odst. 1 má platební rozkaz, proti němuž nebyl podán odpor, účinky pravomocného rozsudku. Z toho vyplývá, že vykonatelnost platebního rozkazu nastává ve stejný okamžik, ve kterém nabývá účinků pravomocného rozsudku. Platební rozkaz se tedy stává vykonatelným dnem následujícím po marném uplynutí lhůty k podání odporu. Samostatně však může nabýt vykonatelnosti výrok o nákladech řízení (jen proti němu je totiž přípustné odvolání podle § 174 odst. 2).²¹⁴

Obdobně, jen s některými odchylkami, nastává vykonatelnost směnečného, resp. šekového platebního rozkazu. Jestliže proti směnečnému (šekovému) platebnímu rozkazu nepodal žádný žalovaný námitky (nebo vzal-li je zpět, nebo je soud odmítl), nastává jeho vykonatelnost dnem následujícím po uplynutí lhůty k jejich podání. Avšak podání námitek neznamená zrušení směnečného (šekového) platebního rozkazu. Výsledkem jejich projednání bude rozsudek, jímž soud platební rozkaz buď zcela nebo

---

²¹² Tamtéž, s. 768-769

²¹³ Srov. k tomu blíže tamtéž, s. 769

²¹⁴ Kurka, V., Drápal, L., Výkon rozhodnutí v soudním řízení. Praha: Linde, 2004, s. 92

v určitém rozsahu zruší, anebo jej ponechá v platnosti (§ 175 odst. 4). „Z toho plyne, že mimo rozsah námitek si směnečný (šekový) platební rozkaz vykonatelnost uchovává (jakoby nebyly podány), a ve zbytku vykonatelnosti nabývá až vykonatelností rozsudku o námitkách, jímž byl platební rozkaz ponechán v platnosti.“²¹⁵ Rovněž je zde nutno zdůraznit, že účinky námitek podaných jen některým z žalovaných (nebo některými žalovanými) na vykonatelnost (i platnost) platebního rozkazu je třeba posoudit v závislosti na povaze společenství analogicky podle § 206 odst. 1, 2.²¹⁶ Tato problematika bude předmětem výkladu v rámci kapitoly o vlivu opravných prostředků na právní moc a vykonatelnost. Co se týče nákladů směnečného, resp. šekového řízení, platí co bylo uvedeno v souvislosti s platebním rozkazem.

Nabytí vykonatelnosti evropského platebního rozkazu upravuje NoEPR v čl. 18. Ten stanoví, že pokud ve lhůtě k podání odporu proti evropskému platebnímu rozkazu, s přihlédnutím k přiměřené době pro doručení odporu, nebyl soudu původu doručen žádný odpor, prohlásí soud původu neprodleně evropský platební rozkaz za vykonatelný. Není tedy objektivně stanoven přesný okamžik, podle něhož by se dalo určit, kdy nastane vykonatelnost evropského platebního rozkazu. Vykonatelnost nastane v momentě, kdy jej za vykonatelný prohlásí soud původu. Tím, že se evropský platební rozkaz stal vykonatelným ve státě původu, je bez dalšího uznáván a vykonáván v ostatních členských státech Evropské unie s výjimkou Dánska (čl. 2 NoEPR).

4.4 Materiální vykonatelnost

O materiální stránce vykonatelnosti hovoříme jako o náležitostech (s určitou nadsázkou můžeme hovořit o jakési „kvalitě“), které musí rozhodnutí mít, aby bylo skutečně, neboli materiálně vykonatelné. Jestliže OSŘ obsahuje ustanovení o tom, kdy se stává konkrétní rozhodnutí formálně vykonatelné, obecné ustanovení o materiálních (obsahových) náležitostech vykonatelnosti rozhodnutí v něm chybí.

Pouze pro exekuční řízení existuje ustanovení §261a, jež má všeobecný dosah potud, že je pravidlem pro posuzování materiální vykonatelnosti exekučních titulů²¹⁷

---

²¹⁵ Tamtéž, s. 92

²¹⁶ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol., Občanský soudní řád - komentář, 1. díl, 7. vydání. Praha, 2006, s. 785

²¹⁷ Kurka, V., Drápal, L., Výkon rozhodnutí v soudním řízení. Praha: Linde, 2004, s. 72

(tedy pouze rozhodnutí, které ukládají povinnost k určitému plnění). To zda je příslušné rozhodnutí materiálně vykonatelné (v užším smyslu, neboli exekučně), „je výslednicí posouzení, zda subjekty práva a povinnosti jsou řádně identifikovány a zda je řádně určena povinnost, již má povinný splnit (včetně určení jejího věcného předmětu). Musí být tedy zřejmé, kdo má plnit komu a co, případně ve vztahu k jakému předmětu (nepostačí kupř., aby byla uložena povinnost vydat věc, aniž by bylo zjevné kterou), a uložena povinnost musí odpovídat těm způsobům exekuce, které jsou jako přípustné zakotveny v § 258 o.s.ř.“²¹⁸ Rozhodnutí nespĺňující náležitosti materiální vykonatelnosti tedy nemůže být podkladem pro výkon rozhodnutí. Kdyby byl výkon rozhodnutí i přesto nesprávně nařizen, musí být výkon v každém stadiu, a to i bez návrhu zastaven.²¹⁹

Materiální vykonatelnost však bude mít význam i pro rozhodnutí, která se nevykonávají exekučně (rozhodnutí statusové, určovací, konstitutivní, rovněž i řada procesních usnesení). Nemůže např. sloužit jako podklad pro zápis do Katastru nemovitostí ČR rozsudek určující vlastnické právo k nemovitosti, ve kterém však nebude nemovitost přesně určena.

Budou tedy v praxi existovat rozhodnutí, které jsou sice formálně vykonatelné, avšak jejich realizace nebude možná z důvodu absence vykonatelnosti materiální. Jestliže je rozhodnutí materiálně nevykonatelné, lze takovouto vadu rozhodnutí přičítat soudu. Je nepochybné, že jde o jev nežádoucí, snižující důvěru v soudní rozhodování a odbornost při něm.

4.5 Předběžná vykonatelnost

Institut předběžné vykonatelnosti představuje v některých zvláštních případech průlom do vazby mezi právní mocí a vykonatelností rozsudků. Podle § 160 odst. 4 totiž běží pariční lhůta u předběžně vykonatelných rozsudků od doručení tomu, kdo má plnit, tedy nikoli až od jejich právní moci. Předběžná vykonatelnost tedy znamená výjimku z pravidel stanovících, kdy se rozsudek stává vykonatelným (tato výjimka spočívá

---

²¹⁸ Tamtéž, s. 70

²¹⁹ R 21/1981

v tom, že některé rozsudky nabývají vykonatelnosti dříve).²²⁰ Podání odvolání proti předběžně vykonatelnému rozsudku nebude mít za následek odklad jeho vykonatelnosti. U usnesení nepřichází předběžná vykonatelnost, vzhledem k právní úpravě nabytí vykonatelnosti usnesení²²¹, v úvahu. Také ohledně platebních rozkazů nelze hovořit o předběžné vykonatelnosti.

Z výše uvedeného vyplývá, že předběžná vykonatelnost je možná jen v případě rozsudků. A z rozsudků se může předběžná vykonatelnost týkat pouze rozsudků na plnění. Podstata předběžné vykonatelnosti spočívá v běhu pariční lhůty od doručení. Vykonatelnost jiných rozsudků, než rozsudků na plnění, však není vázána na uplynutí pariční lhůty, tudíž u nich nepřichází předběžná vykonatelnost v úvahu.²²² Co se délky pariční lhůty týče, je podle § 160 odst. 4 nutné, aby ji určil soud. Jím určená lhůta tak může být i kratší než třídní.²²³ Její běh počíná již doručením tomu, kdo má plnit (nikoli doručením poslednímu účastníku).

Předběžná vykonatelnost tedy činí rozsudek vykonatelným (způsobilým být exekucním titulem) ve většině případů ještě dříve, než nabyl právní moci, bez ohledu na to, zda odvolání bylo či nebylo podáno. Jestliže však bylo podáno proti předběžně vykonatelnému rozsudku odvolání, může samozřejmě dojít v odvolacím řízení k jeho změně nebo zrušení. Bylo-li podle změněného nebo zrušeného rozsudku již plněno (případně bylo v něm uložené plnění exekučně vymoženo), je pak třeba posuzovat problematiku vrácení tohoto plnění podle ustanovení o bezdůvodném obohacení (konkrétně jako plnění, jehož právní důvod odpadl).²²⁴

4.5.1 Obligatorní předběžná vykonatelnost

Předběžná vykonatelnost představuje pouze výjimku z pravidel pro určení časového momentu nabytí vykonatelnosti rozsudku. Soud může proto ke stanovení předběžné vykonatelnosti rozsudku přistoupit pouze v případech, kdy to zákon výslovně stanoví nebo připouští. Tuto úpravu nalezneme v § 162 OSŘ. Zákon rozlišuje

---

²²⁰ Winterová, A. a kol., *Civilní právo procesní*, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 330

²²¹ Srov. výklad v kapitole 4.3.1

²²² Winterová, A. a kol., *Civilní právo procesní*, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 331

²²³ Tamtéž, s. 331; opačně opačně Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol., *Občanský soudní řád - komentář*, 1. díl, 7. vydání. Praha, 2006, s. 743

²²⁴ Winterová, A. a kol., *Civilní právo procesní*, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 332

předběžnou vykonatelnost ex lege (obligatorní předběžnou vykonatelnost) a fakultativní předběžnou vykonatelnost, která závisí pouze na rozhodnutí soudu. V této kapitole bude věnována pozornost prvnímu případu.

Ze zákona jsou předběžně vykonatelné rozsudky ve více případech. Prvním z nich je předběžná vykonatelnost rozsudků odsuzujících k plnění výživného (§ 162 odst. 1 písm. a)), s výjimkou výživného podle § 95 odst. 2 ZoR.²²⁵ Nezáleží přitom na tom, zda se jedná o tzv. běžné výživné (splatné jako opětuující se dávka do budoucna), nebo tzv. dlužné výživné (jehož splatnost nastala i dříve).²²⁶ Dalším případem obligatorní předběžné vykonatelnosti jsou rozsudky odsuzující k plnění pracovní odměny²²⁷ za poslední tři měsíce před vyhlášením rozsudku (§ 162 odst. 1 písm. a)). Tomu je třeba rozumět tak, že se jedná o plnění, jejichž splatnost nastala v posledních třech měsících před vyhlášením rozsudku.²²⁸ Poslední případ, kdy je rozsudek ex lege předběžně vykonatelný, představují rozsudky odsuzující k navrácení dítěte, vydané v řízení o navrácení dítěte ve věcech mezinárodních únosů dětí podle § 193a (§ 162 odst. 1 písm. b)).

Ve všech těchto situacích by měl soud ve výroku stanovit, že pariční lhůta běží od doručení tomu, kdo má povinnost plnit. Jestliže by však soud v rozporu s ustanovením § 160 odst. 4 spojil počátek této lhůty s právní mocí rozsudku (nikoli s doručením povinnému účastníku), nezbylo by než tuto skutečnost v případném exekučním řízení respektovat. Jinými slovy takový rozsudek nebude předběžně vykonatelný. Pouze když soud uložil povinnost plnit ve stanovené lhůtě, aniž uvedl odkdy počíná běžet, lze připustit že vykonatelnost předběžně vykonatelného rozsudku bude stanovena tak, že exekuční soud k pravidlu obsaženém v § 160 odst. 4 přihlédne.²²⁹ Z toho vyplývá, že k tomu aby byl rozsudek předběžně vykonatelný nemusí soud výslovně ve výroku uvádět, že pariční lhůta běží od doručení povinnému. Jestliže však soud ve výroku výslovně uvede, že pariční lhůta běží od právní moci rozsudku, není takový rozsudek předběžně vykonatelný, i když podle zákona předběžně vykonatelný má být.

---

²²⁵ Kurka, V., Drápal, L., Výkon rozhodnutí v soudním řízení. Praha: Linde, 2004, s. 84

²²⁶ Tripes, A., Exekuce v soudní praxi, 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 48

²²⁷ K tomu o jaké konkrétní plnění jde srov. Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol., Občanský soudní řád - komentář, 7. vydání. Praha, 2006, s. 745

²²⁸ Kurka, V., Drápal, L., Výkon rozhodnutí v soudním řízení. Praha: Linde, 2004, s. 84

²²⁹ Tamtéž, s. 84

4.5.2 *Fakultativní předběžná vykonatelnost*

Další případ, kdy ještě může být rozsudek předběžně vykonatelný upravuje § 162 odst. 2. Podle tohoto ustanovení může soud na návrh ve výroku rozsudku vyslovit předběžnou vykonatelnost, jestliže by jinak (tzn. bez vyslovení předběžné vykonatelnosti) účastníku hrozilo nebezpečí těžko nahraditelné nebo značné újmy. V tomto případě je tedy stanovení předběžné vykonatelnosti vázáno na návrh. Bez návrhu nelze předběžnou vykonatelnost vyslovit (ani ve věcech v nichž lze řízení zahájit i bez návrhu). Dalším předpokladem pro vyslovení předběžné vykonatelnosti je, že účastníku hrozí nebezpečí těžko nahraditelné nebo značné újmy (kdy tomu tak bude záležet na okolnostech konkrétního případu). Ten, kdo navrhuje vyslovení předběžné vykonatelnosti, musí tvrdit rozhodné okolnosti a nese v tomto směru též důkazní břemeno (bude tedy muset prokázat, že mu hrozí nebezpečí těžko nahraditelné nebo značné újmy).²³⁰ O návrhu na vyslovení předběžné vykonatelnosti rozhodne soud přímo ve výroku rozsudku. V případě, že mu vyhoví, stanoví, že lhůta k plnění počíná běžet doručením rozsudku povinnému. Tento konkrétní výrok (o běhu pariční lhůty od doručení rozsudku povinnému) může být ovšem samostatně napaden odvoláním (§ 206 odst. 3). Samotné podání odvolání však na předběžné vykonatelnosti rozsudku nic nezmění.²³¹

4.6 **Odklad vykonatelnosti**

Odkladem vykonatelnosti rozumíme „*případy, kdy dalším rozhodnutím soudu lze odložit vykonatelnost, která již nastala anebo o níž již bylo pravomocně rozhodnuto*“²³². Již bylo pojednáno o případech, kdy soudní rozhodnutí pozbývá vykonatelnosti. Jednou nabytou vykonatelnost může rozhodnutí pozbýt jen výjimečně.

²³³ Od pozbytí vykonatelnosti (jako účinku rozhodnutí) je však potřeba odlišovat situaci,

---

²³⁰ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol., *Občanský soudní řád - komentář*, 1. díl, 7. vydání. Praha, 2006, s. 745

²³¹ Winterová, A. a kol., *Civilní právo procesní*, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 332

²³² Tamtéž, s. 332

²³³ Srov. kapitulu 4.1

kdy je vykonatelnost pouze odložena. Odklad vykonatelnosti by bylo možné charakterizovat rovněž jako určité provizorní opatření, jež dříve vydané a vykonatelné rozhodnutí vykonatelnosti nezabavuje, avšak toto rozhodnutí nelze až do dalšího realizovat (vynutit). K odložení vykonatelnosti přitom může dojít přímo ze zákona (v případě povolení obnovy řízení) nebo tak může učinit na zákonném podkladě soud svým rozhodnutím. Odklad vykonatelnosti je spojen se situacemi, kdy je nejisté, zda rozhodnutí nebude odstraněno, nebo má-li být rozhodnutí změněno.

4.6.1 Jednotlivé případy odkladu vykonatelnosti

První okruh případů odkladu vykonatelnosti soudního rozhodnutí souvisí s projednáváním věci v řízeních o mimořádných opravných prostředcích. Smysl takové úpravy spočívá v tom, aby se pokračujícím plněním uloženým v rozhodnutí (ať už dobrovolným nebo exekučním) nezvyšovala částka, kterou bude eventuálně třeba vracet v případě důvodnosti mimořádného opravného prostředku.²³⁴ Je-li pravděpodobné, že žalobě na obnovu řízení a žalobě pro zmatečnost bude vyhověno,²³⁵ může soud (i bez návrhu) nařídit odklad vykonatelnosti napadeného rozhodnutí o věci (§ 235c). Tento případ se týká jenom žaloby na obnovu řízení a žaloby pro zmatečnost. V souvislosti s žalobou na obnovu řízení je však upraven i jediný případ, kdy dochází k odkladu vykonatelnosti ze zákona. Stává se tak dnem právní moci usnesení o povolení obnovy řízení (§ 235g). Pro dovolací řízení § 243 stanoví, že před rozhodnutím o dovolání může soud, který o něm má rozhodnout, odložit vykonatelnost napadeného rozhodnutí.²³⁶ Nařízení odkladu vykonatelnosti ve všech těchto případech přichází v úvahu pouze tehdy, může-li být podle napadeného rozhodnutí nařízen výkon rozhodnutí (týká se tedy pouze rozhodnutí na plnění, které jsou exekučními tituly).²³⁷ Důsledkem odkladu vykonatelnosti v těchto případech bude skutečnost, kdy rozhodnutí nelze v exekučním

---

²³⁴ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 333

²³⁵ K předpokladům odkladu vykonatelnosti srov. Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol., Občanský soudní řád - komentář, 2. díl, 7. vydání. Praha, 2006, s. 1220

²³⁶ K předpokladům odkladu vykonatelnosti srov. tamtéž s. 1286

²³⁷ Tamtéž, s. 1220

řízení vykonat (a byl-li výkon rozhodnutí již nařízen, bude podle § 266 odst. 2 odložen).²³⁸

Jestliže došlo k odkladu vykonatelnosti v rámci dovolání nebo žaloby pro zmatečnost, trvá stav kdy je vykonatelnost odložena do doby, kdy nabude právní moci rozhodnutí, kterými bylo řízení o těchto opravných prostředcích skončeno (pokud ovšem nařízením odkladu vykonatelnosti nebylo samostatným rozhodnutím dříve zrušeno). Odklad vykonatelnosti v rámci řízení o žalobě na obnovu řízení platí až do právní moci usnesení, kterým se řízení o obnově končí. Bylo-li žalobě na obnovu řízení vyhověno, nastává odklad vykonatelnosti napadených rozhodnutí ze zákona (§ 235g), který trvá do okamžiku, kdy nabude právní moci rozhodnutí, jímž byl návrh na změnu napadeného rozhodnutí zamítnut, anebo jímž bylo původní rozhodnutí změněno a nahrazeno novým.²³⁹

Další možný případ odkladu vykonatelnosti rozhodnutí představuje postup podle § 164, který se týče opravy rozhodnutí. Podle tohoto ustanovení může soud, vydává-li opravné usnesení, jež se týká výroku opravovaného rozhodnutí, odložit vykonatelnost rozsudku na dobu, dokud opravné usnesení nenabude právní moci. Vydání opravného usnesení se tedy samo o sobě právní moci a vykonatelnosti opravovaného rozhodnutí nedotýká (to si tyto vlastnosti ponechává). *„Dokud usnesení, jímž je opravován rozsudečný výrok, nenabude právní moci, je rozsudek v původní (neopravené) podobě i nadále vykonatelný, přičemž uvedený účinek může být vyloučen toliko tím, že soud výrokem opravného usnesení odloží vykonatelnost opravovaného rozsudku do doby, než opravné usnesení nabude právní moci.“*²⁴⁰

Zajímavá situace je spojena s případem, kdy soud k žádosti účastníka přiznává odkladný účinek návrhu, aby bylo prominuto zmeškání lhůty (§ 58 odst. 2). Z hlediska rozebírané problematiky je relevantní otázka, jaký bude mít na vykonatelnost rozhodnutí účinek fakt, že spolu s opožděně podaným odvoláním (případně odporem proti platebnímu rozkazu nebo námitkami proti směnečnému, resp. šekovému platebnímu rozkazu) účastník navrhl, aby zmeškání lhůty k těmto procesním úkonům bylo prominuto a soud tomuto návrhu přiznal odkladný účinek. U mimořádných opravných prostředků je tato problematika vyloučena, protože zákonná úprava

---

²³⁸ Kurka, V., Drápal, L., Výkon rozhodnutí v soudním řízení. Praha: Linde, 2004, s. 99

²³⁹ Tamtéž, s. 98

²⁴⁰ SJ 25/2001

prominutí zmeškání lhůty výslovně vylučuje (§ 235 odst. 1, § 240 odst. 2). Zatímco rozhodnutí o prominutí zmeškání lhůty otázkou vykonatelnosti odvoláním (odporem nebo námitkami) napadeného rozhodnutí podmiňuje definitivně (v případě, že napadeným rozhodnutím není usnesení nebo předběžně vykonatelný rozsudek, rozhodnutí vykonatelnosti nenabývá), přiznání odkladného účinku návrhu na prominutí zmeškání lhůty má pouze účinky provizorní (ve smyslu překlenutí nejistoty do rozhodnutí o návrhu na prominutí zmeškání lhůty). Nebylo by tedy zřejmě správné dovozovat, že návrh na prominutí zmeškání lhůty, kterému byl přiznán odkladný účinek, by eliminoval vlastnost vykonatelnosti rozhodnutí (která již nastala do doby než byl návrh podán). Naopak je přiléhavé tuto situaci připodobnit odkladu vykonatelnosti (sleduje totiž shodný cíl, a to vytvořit překážku pro „předčasné“ provedení exekuce). V případě přiznání odkladného účinku návrhu na prominutí zmeškání lhůty k odvolání (odporu, resp. námitek) nelze tedy dotčené rozhodnutí vykonat (a byl-li již nařízen, bude § 266 odst. 2 odložen). Naopak v případě usnesení (nejsou-li výjimečně vykonatelné až po právní moci) a předběžně vykonatelných rozsudků se zvláštní důsledky ustanovení § 58 neuplatní. Návrh na prominutí zmeškání lhůty k odvolání (a potažmo i jeho odkladný účinek) může sledovat jen to, zda bude či nikoli suspendována právní moc rozhodnutí. Vykonatelnost uvedených rozhodnutí však na právní moci závislá není.²⁴¹

---

²⁴¹ Kurka, V., Drápal, L., Výkon rozhodnutí v soudním řízení. Praha: Linde, 2004, s. 99-100

5. Vliv opravných prostředků na právní moc a vykonatelnost

5.1 Odvolání a suspenzivní účinek

Odvolání je jediný řádný opravný prostředek v civilním soudním řízení. Lze jím napadnout jak rozsudek, tak usnesení (nikoli však platební rozkaz) okresního nebo krajského soudu, vydané v řízení v prvním stupni (§ 201). Nelze jím však napadnout každý rozsudek nebo usnesení. Zákon v některých případech totiž výslovně stanoví nepřipustnost odvolání proti rozhodnutí. Případy, kdy není přípustné odvolání proti usnesení, vyjmenovává § 202 odst. 1, a případy nepřipustnosti odvolání proti rozsudku jsou stanoveny v § 202 odst. 2. To, zda je odvolání proti rozhodnutí přípustné je důležité k určení momentu, kdy konkrétní rozhodnutí nabývá právní moci.

Podle § 206, podá-li ten, kdo je k tomu oprávněn, včas přípustné odvolání, nenabývá rozhodnutí právní moci, dokud o odvolání pravomocně nerozhodne odvolací soud. V důsledku přípustného odvolání se tedy odkládá právní moc napadeného rozhodnutí. Takovýto účinek odvolání na právní moc rozhodnutí nazýváme suspenzivní (neboli odkladný) účinek. Odvolání bude mít na právní moc suspenzivní účinek i v případě opožděně podaného odvolání, jestliže soud rozhodne o prominutí zmeškání lhůty k odvolání podle § 204 odst. 3..

Co se týče účinku odvolání na vykonatelnost rozhodnutí, ten bude třeba posoudit podle toho, zda je vykonatelnost vázána na právní moc, nebo nikoli. U rozsudků platí (kromě případů předběžné vykonatelnosti), že nabývají vykonatelnosti ve vazbě na právní moc.²⁴² Podání odvolání proti rozsudku tedy bude ve většině případech znamenat, že dokud rozhodnutí nenabude právní moci, nenastane ani jeho vykonatelnost. Suspenzivní účinek odvolání se tedy projeví i na nabytí vykonatelnosti rozsudku. V případě usnesení však platí zásada opačná. Usnesení je zpravidla vykonatelné „bez ohledu na právní moc“. Výjimku tvoří pouze usnesení které nabývají vykonatelnosti podle § 171 odst. 3. Odvolání proti usnesení se proto zpravidla nabytí vykonatelnosti usnesení nedotkne (takové usnesení může být tedy vynuceno, aniž by bylo pravomocné).

---

²⁴² Srov. kapitulu 4.3.1

5.1.1 Rozsah suspenzivního účinku

Již bylo řečeno, že právní moci nabývá toliko výrok, nikoli odůvodnění rozhodnutí.²⁴³ To potvrzuje i § 202 odst. 3, podle něhož je nepřípustné odvolání jen proti důvodům rozhodnutí. Rovněž bylo řečeno, že nelze mluvit o relativní právní moci rozhodnutí, protože právní moc je jediná a jednotná (rozhodnutí buď pravomocné je nebo není).²⁴⁴

Odvolání představuje dispoziční úkon účastníka, je tedy zcela na jeho vůli, zda odvolání podá, případně v jakém rozsahu rozhodnutí napadne. Jestliže podání odvolání odkládá právní moc rozhodnutí, pak musí platit, že podá-li některý účastník (např. žalovaný) proti výroku rozhodnutí odvolání, pak právní moc nenastane ani vůči druhému účastníku řízení (žalovanému). Není přípustná relativní právní moc (že by např. účinky právní moci působily toliko vůči účastníku, který nepodal odvolání).²⁴⁵ Časově tedy právní moc rozhodnutí musí nastat mezi účastníky (žalobcem a žalovaným) v jeden okamžik. Situace je ale složitější v případě společenství účastníků (roli zde bude při nabývání právní moci hrát povaha tohoto společenství). Bude třeba při uplatnění suspenzivního účinku přihlídnout rovněž k povaze výroků, které jsou odvoláním napadány.

V některých případech (taxativně vyjmenovaných v § 206) je totiž důvodné, aby se suspenzivní účinek odvolání nevztahoval na celý výrok rozhodnutí. V této souvislosti hovoříme o tzv. oddělené právní moci, která znamená, že se výrok rozhodnutí rozdělí na část, která právní moci nabude (část nenapadená odvoláním), a část, která právní moci nenabude (část odvoláním napadena).²⁴⁶ Z § 206 odst. 2 plyne, že suspenzivní účinek odvolání nenastane u výroku, který nebyl odvoláním napaden, bylo-li rozhodnuto o několika právech se samostatným skutkovým základem nebo týká-li se rozhodnutí několika účastníků, kteří jsou samostatnými společníky (to vše za předpokladu, že odvolání se výslovně vztahuje jen na některá práva nebo pouze na některé účastníky), ledaže by na rozhodnutí o napadeném výroku rozhodnutí byl závislý výrok, který nebyl

---

²⁴³ Srov. kapitulu 3.2.1

²⁴⁴ Srov. kapitulu 2.3.1

²⁴⁵ Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 71

²⁴⁶ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 480

odvoláním dotčen, nebo ledaže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání mezi účastníky.

Právem se samostatným skutkovým základem rozumíme např. věc, která vychází z odlišného skutku²⁴⁷, než další věci, o nichž bylo společně rozhodnuto. Bude se tedy jednat o případ, kdy soud jedním rozhodnutím rozhodne o skutkově odlišných věcech (např. z důvodu objektivní kumulace nároků, nebo z důvodu, že žalovaný uplatnil proti žalobci svůj nárok vzájemnou žalobou). Není přitom rozhodné, zda se tak stalo jediným výrokem, nebo více výroky. Jako příklad lze uvést situaci, kdy bylo v rozsudku současně rozhodnuto o nároku na náhradu škody a o nároku na plnění vyplývajícím ze smlouvy.²⁴⁸ Jestliže by bylo podáno odvolání např. jen proti výroku o náhradě škody, nebrání tento fakt samozřejmě tomu, aby výrok o plnění se smlouvy nabyl právní moci. Rovněž je-li např. v žalobě vedle zaplacení ceny díla požadována také úhrada smluvní pokuty, jde o dva nároky se samostatným skutkovým základem.²⁴⁹ To plně odpovídá pojetí o procesním nároku, jako předmětu řízení a tomu, že právní moci nabývá rozhodnutí (výrok) o konkrétním procesním nároku.

Zvláštní případ představuje tzv. rozštěpení původně jednotného práva. K němu dochází u dělitelných plnění, vycházejících z jednotného skutkového základu²⁵⁰ v případě, kdy odvolatel podal odvolání proti rozhodnutí o dělitelném plnění pouze zčásti. *Uvedený závěr vychází z názoru, že původně jednotné právo (ve smyslu jediného skutkového základu) může být rozštěpeno na dvě práva v závislosti na rozsahu podaného odvolání; v tomto smyslu je závěr o tzv. rozštěpení práva jedním z projevů uplatnění dispoziční zásady v odvolacím řízení.*²⁵¹ Situaci lze demonstrovat na následujícím příkladě. Dejme tomu, že soud prvního stupně v rozsudku žalovanému uložil, aby zaplatil žalobci 9.000 Kč, a žalobu o zaplacení dalších 10.000 zamítl. Žalovaný pak odvoláním napadl rozsudek jen v rozsahu, v jakém bylo žalobě o zaplacení částky 5.000 Kč vyhověno. Ohledně zamítajícího výroku se žalobce neodvolal. Zamítající výrok tudíž nabyl právní moci. Jelikož žalovaný svého odvolacího práva využil pouze zčásti (jen ohledně částky 5.000 Kč), došlo tím k rozštěpení

---

²⁴⁷ K pojmu skutku srov. kapitolu 3.1.1

²⁴⁸ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol., Občanský soudní řád - komentář, 2. díl, 7. vydání. Praha, 2006, s. 1088

²⁴⁹ R 5/1998

²⁵⁰ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 481

²⁵¹ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol., Občanský soudní řád - komentář, 2. díl, 7. vydání. Praha, 2006, s. 1089

původně jednotného práva na dvě práva se samostatným skutkovým základem. Účinky podaného odvolání se proto týkají jen výroku o povinnosti zaplatit částku 5.000 Kč. Ohledně povinnosti zaplatit 4.000 Kč nabyt výrok právní moci.²⁵²

Dalším případem oddělené právní moci je situace, kdy se rozhodnutí soudu týká samostatných společníků (§ 91 odst. 1) a odvolání se vztahuje jen na některé z nich. Taková úprava plně odpovídá povaze samostatného společenství (podle § 91 odst. 1 každý ze společníků jedná v řízení sám za sebe). Jestliže se tedy bude rozsudek týkat více samostatných společníků (jako žalovaných), a odvolání podá pouze jeden z nich, pak rozsudek vůči ostatním samostatným společníkům nabude právní moci. Výrok bude tedy projevovat účinky právní moci mezi těmi samostatnými společníky, kteří se neodvolali, a žalobcem. Naopak mezi samostatným společníkem, který odvolání podal a žalobcem účinky právní moci působit nebudou. Naopak, kdyby mělo společenství mezi účastníky povahu nerozlučného, podání odvolání byť i jedním z nerozlučných společníků by suspendovalo právní moc napadeného rozhodnutí i ve vztahu k ostatním nerozlučným společníkům.²⁵³

Účinek tzv. oddělené právní moci však nemůže nastat u výroku v případě, že je závislý na výroku napadeným odvoláním, nebo vyplývá-li vůči němu z právního předpisu určitý způsob vypořádání právního vztahu mezi účastníky. Jinými slovy vůči závislému výroku, nebo výroku vůči kterému vyplývá z právního předpisu určitý způsob vypořádání právního vztahu mezi účastníky, nastanou účinky podaného odvolání aniž by byl výslovně odvoláním napaden. Závislým je např. výrok o výchově a výživě dítěte na výroku rozsudku o určení otcovství. S řízením o určení otcovství je totiž spojeno řízení o výchově a výživě nezletilého dítěte (§ 113). Bylo-li např. podáno odvolání jen proti výroku o určení otcovství, musí nastat logicky suspenzivní účinek podaného odvolání i vůči výroku o výchově a výživě dítěte, který závisí na posouzení toho, kdo je otcem dítěte (kdo má tedy např. vyživovací povinnost). Příkladem, kdy právní předpis stanoví způsob vypořádání mezi účastníky je vypořádání podílového spoluvlastnictví podle § 142 OZ nebo vypořádání náhrady škody způsobené více škůdci

---

²⁵² Tamtéž, s. 1089

²⁵³ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 472

podle § 438 OZ. Ve všech těchto případech (tj. i v případě závislých výroků) není soud vázán ani rozsahem odvolání (§ 212)²⁵⁴

Podle § 206 odst. 3 není právní moc ostatních výroků (odvoláním nenapadených) dotčena také tehdy, jestliže odvolání směřuje pouze proti výroku o nákladech řízení, o příslušenství pohledávky, o lhůtě k plnění nebo o předběžné vykonatelnosti rozsudku. V těchto případech není totiž zpochybňována věcná správnost výroků souvisejících (není proto důvod, aby se odkládala jejich právní moc).

5.2 Mimořádné opravné prostředky

Ohledně vlivu mimořádných opravných prostředků na právní moc a vykonatelnost rozhodnutí byla již učiněna zmínka na více místech této práce. Přesto si tato problematika zaslouží alespoň stručného shrnutí.

Přívlastek mimořádné je pro skupinu těchto opravných prostředků zcela přiléhavý, neboť tyto jsou přípustné toliko proti pravomocným rozhodnutím. Vesměš tedy představují zásah do právní moci rozhodnutí a tím nepochybně i do právní jistoty v právních vztazích. Podle platné právní úpravy jsou mimořádnými opravnými prostředky dovolání, žaloba na obnovu řízení a žaloba pro zmatečnost. Pro všechny platí, že jsou přípustné jen z taxativně vymezených důvodů.

Již bylo řečeno, že tato práce vychází z koncepce duality hmotněprávních a procesních vztahů.²⁵⁵ Po pravomocném skončení řízení existuje procesněprávní vztah založený pravomocným rozhodnutím a hmotněprávní vztah, o kterém se pravomocné rozhodnutí vyslovilo. V důsledku mocenskoprávní povahy procesních vztahů se však hmotněprávní vztahy prosadit nemohou, dokud je rozhodnutí v právní moci.²⁵⁶ Taková koncepce se jeví jako bezproblémová potud, pokud je rozhodnutí, jež procesní vztah založilo, v souladu se skutečnými hmotněprávními poměry. Naopak, je-li mezi těmito dvěma vztahy (alespoň účastníkem řízení tvrzený) rozpor, je to důvodem užití

---

²⁵⁴ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol., Občanský soudní řád - komentář, 2. díl, 7. vydání. Praha, 2006, s. 1090

²⁵⁵ Srov. k tomu kapitulu 2.2

²⁵⁶ Macur, J., Problémy vzájemného vztahu práva procesního a hmotného. AUB - Iuridica, Brno, 1993, s. 132

mimořádných opravných prostředků (samozřejmě jen v rámci mezí stanovených právní úpravou).

Řízení o mimořádných opravných prostředcích představují v první řadě zásah do nezměnitelnosti rozhodnutí (jako účinku právní moci). Je v nich totiž projednávána (v řízení o žalobě na obnovu řízení až po povolení obnovy) již pravomocně vyřešená věc s tím, že o této věci může být i meritorně rozhodnuto. Při projednávání mimořádných opravných prostředků může dojít i k odkladu vykonatelnosti rozhodnutí (po povolení obnovy řízení nastává odklad vykonatelnosti přímo ze zákona podle § 235g).²⁵⁷ Ještě větší zásah do právní moci rozhodnutí však představuje situace, kdy je napadené rozhodnutí v řízení o mimořádném opravném prostředku zrušeno podle § 245b odst. 2, resp. 235e odst. 2. Na roveň zrušení se klade situace, kdy po povolení obnovy soud rozhodnutí změnil a nové rozhodnutí nahrazuje původní podle § 253h odst. 1. Právní mocí těchto rozhodnutí (kterými se řízení o mimořádných opravných prostředcích končí) totiž původní pravomocné rozhodnutí pozbývá všech účinků právní moci i účinku vykonatelnosti, a to *ex tunc*.²⁵⁸ Nelze tedy např. pravomocné rozhodnutí, na jehož základě bylo v minulosti plněno a které bylo později zrušeno, považovat při posuzování otázky bezdůvodného obohacení za právní důvod plnění. Situaci tedy bude třeba posoudit jako plnění bez právního důvodu. Nelze dokonce ani vyloučit, aby nucené plnění povinnosti na základě zrušeného rozhodnutí, bylo v určitých případech, kdy jsou k tomu splněny zvláštní předpoklady, posuzováno jako škoda, způsobená žalovanému protiprávním jednáním žalobce.²⁵⁹

---

²⁵⁷ Srov. k odkladu vykonatelnosti v souvislosti s mimořádnými opravnými prostředky blíže kapitulu 4.6.1

²⁵⁸ Macur, J., Problémy vzájemného vztahu práva procesního a hmotného. AUB - Iuridica, Brno, 1993, s. 132

²⁵⁹ Tamtéž, s. 132

Závěr

Ve své diplomové práci jsem se pokusil provést co nejhlubší rozbor institutů právní moci a vykonatelnosti civilních soudních rozhodnutí. Vzhledem k obšírnosti daného tématu a omezenému rozsahu práce jsem se pochopitelně nemohl zabývat všemi problémy souvisejícími s tímto tématickým okruhem. Přesto jsem se snažil o co možná nejhlubší a zároveň co nejsnadněji pochopitelný rozbor vybraných procesněprávních institutů. Prostor však nezbyl například na bezpochyby zajímavou problematiku spojenou se soudním smírem. Tento jedinečný způsob soudního rozhodnutí se do značné míry vymyká tomu, co bylo řečeno zejména v souvislosti s nezměnitelností rozhodnutí.

Právní moc a vykonatelnost byly obě předmětem samostatného výkladu. Je na ně totiž potřeba nazírat jako na dvě oddělené vlastnosti soudního rozhodnutí. Přestože každý z těchto institutů plní svůj specifický účel, snažil jsem se soustředit i na jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost.

V práci jsem věnoval pozornost i vlivu opravných prostředků na právní moc a vykonatelnost. Řízení o mimořádných opravných prostředcích (jejichž přípustnost je podle mého názoru dosti široká) jsem označil jako zásah do právní moci rozhodnutí, resp. za určitých okolností i do vykonatelnosti rozhodnutí. Nejedná se však o jedinou možnou intervenci do právní moci (eventuálně i do vykonatelnosti) rozhodnutí. V rámci civilního procesu jsou ještě i jiné případy, které představují zásahy do pravomocného rozhodnutí. Rovněž i mimo rámec civilního procesu existují prostředky, které podstatným způsobem zasahují do právní moci (i vykonatelnosti) rozhodnutí. Mám tím na mysli řízení před Ústavním soudem a dále před Evropským soudem pro lidská práva. Na všechny tyto případy je podle mého názoru třeba nazírat jako na určitou relativizaci účinků soudního rozhodnutí, která koneckonců představuje zjevný zásah do právní jistoty v právních vztazích.

Seznam zkratek

Právních předpisů

OSŘ - Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

EŘ - Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)

NoEPR - Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu

OZ - Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Obchz - Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

ZoR - Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině

ZoP - Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev

Publikací použitých při uvádění judikatury

R - Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek

SJ - Soudní judikatura

SR - Soudní rozhledy

Seznam použité literatury a pramenů

Právní předpisy

Zákony ČR:

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině

Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev

Předpisy evropského práva:

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu

Literatura

Knižní:

Boura, F., Soudní rozhodnutí. Praha: Orbis, 1957

Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol., Občanský soudní řád - komentář, 1. a 2. díl, 7. vydání. Praha

Dvořák, B., Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Praha: C. H. Beck, 2008

Hora, V., Československé civilní právo procesní, 2. díl, Řízení před soudy první stolice, 2. vydání. Praha, 1923

Kindl, M., Šíma, A., David O., Občanské právo procesní, 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008

Kurka, V., Přehled judikatury ve věcech výkonu rozhodnutí a exekuce. ASPI, 2005

Kurka, V., Drápal, L., Výkon rozhodnutí v soudním řízení. Praha: Linde, 2004

Macur, J., Kurs občanského práva procesního - Exekuční právo, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998

Macur, J., Problémy vzájemného vztahu práva procesního a hmotného. AUB - Iuridica, Brno, 1993

Macur, J., Předmět sporu v civilním soudním řízení. AUB - Iuridica, Brno, 2002

Macur, J., Základní otázky právní moci civilních soudních rozhodnutí. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1972

Pelikánová, R., Platební rozkaz. Srovnání institutu platebního rozkazu v České republice a ve vybraných zemích. Praha: Linde, 2000

Schelleová, I. A kol., Civilní proces. Brno: Eurolex Bohemia, 2006

Schelleová, I., Exekuční řízení. Praha: Eurolex Bohemia s.r.o., 2005

Stavinochová, J., Hlavsa, P., Civilní proces a organizace soudnictví. Brno: Doplněk, 2003

Šínová, R., Bartoníčková, K., Křiváčková, J., Tšponová, I., Praktikum civilního procesu. Praha: Leges, 2009

Tripes, A., Exekuce v soudní praxi, 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006

Vrcha, P., Civilní judikatura. Výběr aktuálních soudních rozhodnutí Nejvyššího soudu a Ústavního soudu České republiky, 2. vydání. Praha: Linde, 2005

Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006

Winterová, A. a kolektiv, Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou, 3. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2007

Winterová, A., Žaloba v občanském právu procesním. AUC - Iuridica, Praha, 1979

Zoulík, F., Soudy a soudnictví. Praha: C. H. Beck, 1995

Časopisecká:

Dvořák, B., Jsou úroky z prodlení opětující se dávkou ve smyslu § 154 odst. 2 OSŘ? Právní rozhledy, 2009, s. 323-326

Hrdlička, J., Jsou pravomocná konstitutivní rozhodnutí nezrušitelná? Právník, 1969, s. 447-453

Hrdlička, J., Některé problémy institutu právní moci v civilním procesu. AUC - Iuridica, 1973, č. 3, s. 189-211

Hrdlička J., Právní účinky rozhodnutí, které je v rozporu se skutečnými právními poměry. Právník, 1963, s. 541-553

Jirsa, J., Souhrnná novela občanského soudního řádu - příležitost ke změně. Právní rozhledy, 2009, s. 198-208

Štajgr, F., Právní moc a vykonatelnost se vztahem na exekuční tituly. Právník, 1954, s. 539-548

Zoulík, F., Konstitutivní rozsudky. Právník. 1966, s. 431-440

Přehled použité judikatury

R 52/1966

R 21/1981

R 55/1996

R 5/1998

R 53/1998

R 69/2000

R 46/2001

R 48/2001

R 60/2001

R 31/2002

R 85/2003

R 66/2005

R 84/2007

SJ 25/2001

SJ 113/2001

SJ 168/2003

SJ 212/2003

SJ 14/2006

SR 8/2001, s. 268

Sb. ÚS sv. 2, č. 5, s. 102

Legal force and enforcement of judgement

Summary

The purpose of my thesis is implicit from its title. My aim is to analyze the legal force and enforcement of judgement. In the thesis, I'm focusing only on judgements that are adjudged in the civil procedure.

The thesis is composed of five chapters. Three of them are dealing exactly with legal force and enforcement of judgement; two spare ones are dealing with related topics.

In the first chapter, which is subdivided into two parts, I'm briefly explaining the concept and the purpose of the civil procedure, and judgement and its effects.

In the second and third chapter I'm explaining the gist and the function of the legal force in the civil procedure. The whole analysis of the legal force of judgement is based on so called procedural theory of legal force, which is shortly explained as well. But what is the most important, as to the content of second chapter, is the division of the legal force into formal and material legal force (as two sites of one legal institution, which is legal force). I'm explaining what both these sites of the legal force and their effects mean. I qualified formal legal force as definitiveness of judgement and the material site as the irrevocability and binding force of judgement. All of these effects can apply only within the civil procedure. Then, in the third chapter, I'm analyzing the situations, when the effects of the legal force can apply (what are the „bounds“ of the legal force).

The third chapter is dealing with the enforcement of judgement. First of all, it explains the meaning of the term, and its importance. Then I focus on various methods of the enforcement of judgement, depending on classification of judicial decisions. Again, like in case of legal force, formal and material enforcement of judgement is explained. Afterwards I'm characterizing preliminary enforcement of judgement, and at the end of the chapter, suspension of the enforcement of judgement.

The final chapter relates to rights to remedy and their impacts on the legal force and enforcement of judgement. This chapter explicates the effects of both, regular remedy and extraordinary relieves on legal force and enforcement of judgement.

I utilize several expert publications on topic, as well as several judgements of higher courts (mostly The supreme court of the Czech republic).

Klíčová slova: právní moc, vykonatelnost
legal force, enforcement